divinitus inspiratum, quo recreati vim tormentorum æquo animo perferrent. *Gaudeo*, inquiebat Apostolus, *in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* Et, *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Verum Christus Dominus amarissimæ Passionis calicem, quem bibit, nulla suavitate permista temperavit. Humanæ enim naturæ, quam assumpsit, sentire, ac perpeti omnia tormenta permisit, non secus, ac si homo purus, non etiam Deus fuisset. Has rationes afferunt *S. Thomas* 3. part. quæst. 46. & Concilii Tridentini Catechismus.

Coloss. 1. 2. Cor. 7.

Christi porro dolores acerbissimi vaticiniis Prophetarum prædicti sunt. Psalm. 70. *Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum, dicentes; Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat.* Lamentationum Jerem. 4. *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est pro peccatis nostris.* Psal. 34. *Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me ∴. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur, & in iracundia terræ loquentes dolos cogitabant: & dilataverunt super me os suum: dixerunt, Euge, euge, viderunt oculi nostri,* Psal. 40. *Inimici mei dixerunt mala mihi, Quando morietur, & peribit nomen ejus ∴. Adversum me susurrabant omnes inimici mei, adversum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt adversum me.* Psal. 21. *Deus, Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti? Longe a salute mea verba delictorum meorum ∴. Ego autem sum vermis, & non homo; opprobrium hominum, & abjectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labiis, & moverunt caput ∴. Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est, qui adjuvet. Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me: aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens, & rugiens. Circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas, & pedes meos: Dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt, & inspexerunt me: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem:* Psal. 68. *Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam ∴. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me ∴. Confortati sunt, qui persecuti sunt me inimici mei injuste: quæ non rapui, tunc exsolvebam. Quoniam propter te sustinui opprobrium; operuit confusio faciem meam,* &c. II. 50. *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus; faciem meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.* Et cap. 53. *Non est species ei, neque decor: & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum, despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem: & quasi absconditus vultus ejus, & despectus; unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit: & nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum a Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus.* Lament. Jer. 3. *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.* Et. cap. 1. *Attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus.*

§. III. CRUCIFIXUS.

HOC verbo mortis genus exprimitur, quam pro nobis Christus Dominus perpessus est, quo nullum turpius, aut acerbius excogitari potuit, quo affici nonnisi nocentissimi, ac scelerarissimi homines consueverant, maxime apud Judæos. Nam in Lege eorum scriptum erat: *Maledictus est a Deo, qui pendet ligno.* Quod quidem mortis genus sini, quem sibi Christus Salvator noster propofuerat, convenientissimum fuit. Primo propter exemplum virtutis. Ut enim ait *S. Aug.* Lib. *De Diversis Quæstionibus octaginta tribus* Quæst. 25. *Sapientia Dei hominem ad exemplum, quo recte viveremus, suscepit. Pertinet autem ad vitam rectam, ea, quæ non sunt metuenda, non metuere. Mors autem metuenda non est. Oportuit ergo idipsum illius hominis, quem Dei Sapientia suscepit, morte monstrari. Sunt autem homines, qui quamvis mortem ipsam non timeant, genus tamen aliquod ipsius mortis horrescunt. Nihilominus autem, ut ipsa mors metuenda non est, ita nullum genus mortis bene, & recte viventi homini metuendum est. Nihilominus igitur hoc quoque illius hominis cruce ostendendum fuit. Nihil enim erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius, & formidolosius.*

Deut. 21. Cur Christus mortem crucis elegerit. S. Thom. 3. P. qu. 46. art. 4.

Christus in cruce mortuus, ne nullum genus mortis homini recte viventi metuendum esse ostenderet.

Secundo, genus illud mortis conveniens erat satisfactioni, quam Christus pro peccato primi parentis exhibere Patri decreverat. Peccaverat enim comedendo fructum arboris vetitæ: ideo decuit, ut Christus ad satisfaciendum pro illo peccato seipsum ligno affigi pateretur, quasi restituens, quod Adam fustulerat, secundum illud Psalmi 68. *Quæ non rapui, tunc exsolvebam.* Unde Auctor Sermonis inter Augustinianos olim 101. *De Tempore*, nunc in Appendice 31. *Quod inquit, juste debebat Adam, Christus injuste mortem suscipiendo persolvit. Ille expandit manum ad pomorum dulcedinem, iste ad crucis amaritudinem: Ille arborem necis, iste salutis ostendit. Adam mortem universis intulit, & Christus vitam omnibus reparavit.*

Mors crucis conveniens satisfactionis pro peccato primi parentis exsolvendæ.

Eph. 2.

Tertio, decebat, Christum in aere, & non sub tecto pati, ut aerem ab infestatione dæmonum, quos Apostolus vocat *Potestates aeris hujus*, pargaret, sicut terram mundavit effusione sanguinis e latere manantis. Terram sanctificavit, in ea ambulando, aerem, moriendo.

Cur Christus in aere mortuus.

Quarto, decebat, Christum in aere mori, ut viam nobis ad cœlum muniret, novumque iter aperiret, quod his verbis significatur: *Attollite portas, principes, vestras, & elevamini porta æternales.* Non enim illi, sed nobis ea cœlestis referatio januæ necessaria erat, quos ipse suo corpore in sublime attollebat. *Nam quemadmodum illud pro omnibus morti obtulit; ita quoque per illum viam ad cœlos commonstravit,* (inquit *S. Athanasius* Oratione *De Incarnatione Verbi Dei.*) Hinc ipse Christus, Joannis 12. ait; *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.*

Psal. 23. 7.

Significandæ omnium salutis per crucem patræ id genus mortis congruebat.

Quinto, id mortis genus significandæ universorum hominum saluti per crucem patræ congruebat. *Si mors Domini nostri Jesu Christi* (inquit ibidem S. Athan.) *redemptio est omnium, ac ejus intermedius ille paries materie solvitur, conficiturque vocatio Gentium: quomodo nos advocasset, nisi crucifixus esset? In sola enim cruce mors extensis, porrectisque manibus toleratur; ideo par erat, ut Dominus hoc modo mortem sustineret, manusque ejus extenderentur, ut hac quidem veterem Populum; illa vero Gentiles attraheret, & ambos in se conjungeret.*

Sexto, hoc genere mortis virtutes diversæ designantur. Unde *S. Aug.* Epist. 140. *alias* 120. ait *Non frustra tale genus mortis elegit: nisi ut in eo latitudinis hujus, & longitudinis, & altitudinis, & profunditatis Magister existeret:* De qua scilicet scribit Apostolus: *In caritate radicati, & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum: scire etiam supreminentem scientiæ caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.* Ephes. 3. *Nam latitudo est in eo ligno, quod transversum desuper figitur: hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod ab ipso ligno usque ad terram conspicuum est: ibi enim quodammodo statur, idque persistitur, & perseveratur; quod longanimitati tribuitur. Altitudo est in qua non ligni parte, qua ab illo, quod transversum figitur, sursum versus relinquitur; hoc est ad caput crucifixi, quia bene sperantium superna expectatio est. Jam vero illud ex ligno, quod non apparet, quod fixum occultatur, unde totum illud exsurgit, profunditatem significat gratuitæ gratiæ.*

Virtutes diversæ, crucis dimensionibus significantur.

Figuris, & oraculis, Scripturarum mos Christi, quinque mortis adumbrantur, & prædicuntur.

Septimo, id genus mortis figuris, & oraculis Sacrarum Scripturarum Veteris Testamenti respondet, sive Prophetarum Vaticiniis. Atque ut de figuris pauca quædam attingamus, *Abel* primum, qui fratris invidia occisus est; deinde *Isaac* Sacrificium; præterea *Agnus*, quem Judæi, cum e terra Ægypti egrederentur, immolarunt: tum *Serpens æneus*, quem Moyses in deserto exaltavit, Christi Domini Passionis, ac mortis figuram præmonstrabant (inquit Concilii Tridentini Catechismus.)

Figuræ Abel. Genes. 4. Rupertus Abbas l. 3. in Genes. cap. 6. Hebr. 27.

I. *Abel*; integerrimo viro *Caini* fratris invidiam conflavit eximia pietas: *Jesu* omnium hominum innocentissimo, fratrum Judæorum odium divinæ virtutes pepererunt. Fuit Abel pastor ovium: Jesus hominum. Abeli mortem parat Cainus: Jesu Judæi. Abelem foras ad mortem eduxit Cainus: Jesus Judæi ad supplicium extra Hierosolymam rapiunt. Vox sanguinis Abel clamat ad Deum de terra, de Jesu scribit Apostolus, *Accessistis ad Testamenti Novi mediatorem Jesum, & Sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel.* Exilio Cainum multavit Deus, patrisque sedibus ejecit; sic tamen ut tutam ei, & incolumem vitam præstaret: profugi passim, & extorres errant Judæi, nec pœnitus tamen exscinduntur, sed certa gens ab aliis discreta esse pergunt.

II. Promissionis filius fuit *Isaac*: *Jesum Deus promisso per Prophetas suos in Scripturis Sanctis*, Unigenitus utique fuit. Isac a patre sacrificio destinatus, & ad mortem ductus est: Deus *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Isaac ligna, quibus imponendus, & immolandus erat: Jesus crucem, cui suffigendus erat, in montem ipse portavit. Arietem Deo sacrificavit Abraham pro filio Isaac substitutum: voluit Deus, ut pro hominibus a se procreatis sibi Jesus immolaretur. Arietem in vepreto cornibus hærentem vidit Abramus: Spinis Jesus coronatus est. Uterque in monte Hierosolymitano est immolatus.

Isaac. Rom. 8. Gen. 22.

III. *Agnus* ab Israelitis immolatus, cum e terra Ægypti egrederentur, ac deinceps ad vesperam Paschæ immolari solitus, Jesu Christi figura insignis fuit. Ut enim Apostolus ait, *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Quo anni, mensis, & diei tempore Paschalis agnus, hoc ipso immolatus est Christus Jesus, *Agnus immaculatus, & incontaminatus.* Paschalem Agnum comedere festinanter, pedibus calceatis, baculos manibus tenentes, & ad iter expediti jubentur Israelitæ. Christus Jesus pauca horas captus, damnatus, & morte affectus est. Agni, & Christi Jesu mors cruenta, utraque in gratiam populi, Sanguis

Agnus Paschalis. Exod. 12. 1. Cor. 5. 1. Petr. 1.

Agni

Agni domorum foribus aspersus Hebræis saluti fuit. Sanguis Jesu universis hominibus, quicumque eo abluuntur. Unde *Isaias* de Christo prædixit: *Ipse asperget gentes multas.* Lege cautum erat, ne Agni ossa confringerentur: de Jesu scribit S. Joannes, *Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura ∴ Facta sunt enim hæc ut Script. impleretur, Os non comminuetis ex eo.* Post Agni Paschalis sacrificium statim Ægyptiaca servitute redempti sunt Israelitæ: per Sacrificium crucis, vitiorum, dæmonum, ac mortis tyrannide liberamur.

Isaiæ 52. Joan. 19.

Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19. Act. 3. Phil. 2. Matth. 27. Joan. 19.

IV. Serpentium Israelitis infestorum figuram habuit æneus Serpens; sed eorum veneno caruit: Jesus habuit *similitudinem carnis peccati, & tentatus est per omnia pro similitudine, absque peccato.* Moyses posuit serpentem æneum *pro signo*: Jesus *positus est in signum cui contradicetur.* Uterque in altum sublatus est. Unde ipse Christus, Joannis III. *Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Qui Serpentem æneum aspiciebant, sanabantur a morbibus serpentum: *Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta,* sanantur a morbibus dæmonum, & veneno peccatorum.

Serpens æneus. Rom. 8. Hebr. 4.

Num. 11. Luc. 2.

Hebr. 12.

V. His figuris addi possunt *Hircus Emissarius*, cujus capiti mala imprecabatur Pontifex, quique Israelitarum peccatis velut onustus in desertum abigebatur: Christus enim *peccata nostra ipse pertulit in corpore suo*, atque hoc onere gravatus, Hierosolymis exactus, & ad mortem deductus est. Et *Vacca Rufa*, ex cujus cineribus aqua expiationis fiebat. Hæc jugum nondum passa esse debuit: Christus Jesus veteris Legis jugum excussit, eique nos subduxit. Hæc victima extra castra immolatur: Christus extra Urbem passus est. Hinc Apostolus scribit: *Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in Sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra. Propter quod & Jesus, ut sanctificaret per suum Sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, improperium ejus portantes.* Jubetur Sacerdos digitum in Vaccæ rufæ sanguinem intingere, & septies Tabernaculi fores aspergere; & ex crematæ demum cineribus aquam expiationis conficere, qua impuritates abluantur: Christi Sanguis ab omnibus immunditiis non abluit. Unde Apost. ait: *Si enim sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi?*

Hircus emissarius. Levit. 16. 2. Petr. 2.

Vacca rufa. Num. 19.

Hebr. 13.

Prophetarum vaticinia de morte Christi in Cruce.

Prophetatum est: Psalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.* Jerem. 11. *Ego quasi Agnus mansuetus; qui portatur ad victimam, & non cognovi, quia cogitaverunt super me consilia, dicentes, Mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius.* Ezechielis 9. *Et dixit Dominus ad eum, transi per mediam civitatem in medio Jerusalem, & signa Thau super frontes virorum gemientium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio ejus. Et illis dixit audiente me. Transite per civitatem sequentes eum, & percutite: non parcat oculus vester, neque misereamini. Senem, adolescentulum, & virginem, parvulum, & mulieres interficite usque ad internecionem: omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis, & a Sanctuario meo incipite.* Littera Thau antiquis Hebræis formam crucis habebat. Crux *Signum Filii hominis*, quo signati ab æterna morte liberantur, qui sincere dolent, & gemunt ob peccata, propter quæ in crucem actus est, Zach. 12. *Et effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem spiritum gratiæ, & precum & aspicient ad me, quem confixerunt: & plangent eum planctu quasi super unigenitum, & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti.* Et cap. 13. *Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in mediomanuum tuarum? Et dicet, His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.*

Matth. 24.

§. IV. MORTUUS, ET SEPULTUS.

Mors Christi.

CHristus, postquam crucifixus est, non specie tenus, sed vere mortuus est, ac sepultus, quod fidei caput veterum Hæreticorum, Simonianorum, Basilidianorum, Saturnianorum, Valentinianorum, Marcionitarum, Manichæorum, omniumque Phantasiastarum deliriis opponitur, qui carnem non revera, sed fola specie a Filio Dei susceptam somniarunt, adeoque & mortem Christi judicram, fictam, & specie tenus adumbratam asseruerunt. Sed quin vere mortuus fit Christus, nulla est dubitandi ratio, cum ejus mortem Prophetæ prædixerint, Evangelistæ, & Apostoli testentur. Sic enim Isaias: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum. De angustia, & judicio sublatus est. Generationem ejus quis enarrabit? Quia abscissus est de terra viventium, propter scelus populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus. Et Dominus voluit contterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.... Ideo dispertiam ei plurimos, & fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam.* Daniel. 9. *Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus.* Mortem ipse suam prædixit *Matth.* 16. v. 21. *Matth.* 17. 22. & 29. 18. 19. *Marc.* 8. 31. & 9. 30. & 10. 34. *Luc.* 9. 22. & 18. 32. Denique suffixus cruci, *Clamans voce magna emisit spiritum.* Cum igitur mors nihil aliud sit quam animæ separatio a corpore, Jesum Christum vere mortuum esse certum est; Judæos *Auctorem vitæ interfecisse*; Christum Jesum *Humiliasse semetipsum, factum obedientem usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Isaiæ 53.

Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19. Act. 3. Phil. 2. Matth. 27. Joan. 19.

Nec solum mortuum, sed & *sepultum* confitemur, quod in Symbolo expressum est, ut de morte ejus minus dubitare liceat, cum maximo argumento sit, aliquem mortuum esse, si corpus ejus sepultum probemus: deinde ut Resurrectionis miraculum magis declaretur, atque elucet. Spesque resurgendi per Christum illis data, qui in sepulcris positi sunt. Tum denique ad exemplum eorum, qui per mortem Christi spiritualiter moriuntur peccatis, qui scilicet abscondunturr a conturbatione hominum. Unde ad Colos. 3. dicitur. *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Unde & baptizati, qui per mortem moriuntur peccatis, quasi consepeliuntur Christo *Rom.* 6. Cap. *Consepulti cum Christo per Baptismum in mortem.*

Christi sepultura.

Deutroque Mysterio, mortis scilicet, ac sepulturæ Christi præclare *Tertullianus* Libro *De Carne Christi*, cap. 5. *Marcionem* impugnans. *Quid enim*, inquit, *indignus Deo? Quid magis crucifecendum? nasci, an mori? Carnem gestare, an crucem? Circumcidi, an suffigi? educari, an sepeliri? in præsepe deponi, an in monumento recondi?* Et paullo post: *Nonne vere crucifixus est Deus? Nonne vere mortuus ut vere crucifixus? Nonne vere resuscitatus, ut vere scilicet mortuus? Falso ergo statuit inter nos scire Paulus tantum Jesum crucifixum, falso sepultum ingessit, falso resuscitatum inculcavit. Falsa est igitur & fides nostra; & phantasma erit totum, quod speramus a Christo. Scelestissime hominum, qui interemptores excusas Dei. Nihil enim ab eis passus est Christus, si nihil vere est passus. Parce unica spei totius orbis. Quid destruis necessarium dedecus fidei? Quodcumque Deo indignum est, mihi expedit: Salvus sum, si non confundar de Domino meo... Crucifixus est Dei Filius: non pudet, quia pudendum est. Et mortuus est Dei Filius: prorsus credibile est, quia ineptum est. Et sepultus resurrexit: certum est, quia impossibile est. Sed hæc quomodo in illo vera erunt, si ipse non fuit verus, si non vere habuit in se, quod figeretur, quod moreretur, quod sepeliretur, & resuscitaretur? Carnem scilicet sanguine suffusam, ossibus structam, nervis intextam, venis implexam, quæ nasci & mori novit.*

Persona divina nec ab anima Christi, nec ab ejus carne separata est. S. Athan. l. de Salut. Adv. Jesu C. S. Greg. Niss. Ep. ad Eustathium. & Ambros. S. Aug. Tr. 87. in Jo.

Doctrina autem Ecclesiæ est, Fidei Catholicæ regulæ conveniens, Personam divinam, sive Deum Verbum, nec ab anima Christi, nec ab ejus carne separatum fuisse, quando mors animam a corpore separavit: sed tum ad inferos descendenti animæ, tum jacenti in sepulcro corpori, re vera, & secundum hypostasim conjunctum, ut erat, permansisse. Hoc enim argumento tamquam validissimo telo Apollinaristas antiqui Patres confutarunt, qui animam detrahebant Homini Christo, ex eo sequi, Verbum a corpore fuisse disjunctum, si pro anima ipsi tuerit: siquidem mors est animæ separatio a corpore. Igitur Filium Dei sepultum recte confitemur, quod Scripturæ, ac Symbola Fidei docent:,, quia si quis etiam tuam tunicam illæsa car-,, ne tua conscindat, tibi facit injuriam: nec sic clamas ,, pro veste tua, ut dicas, conscidisti tunicam meam: sed ,, condidisti me. Loqueris ista integre, & verum dicis, ,, & de carne tua nihil detraxit, qui læsit. Sic & Do-,, minus Christus crucifixus est, Dominus est, unicus ,, Patri est; Salvator noster est: tamen crucifixus est; sed ,, in carne, & sepultus in sola carne. Nam ubi sepultus ,, est, & quando sepultus est, tunc ibi nec anima fuit ... ,, Sola caro jacet, & tu dicis, Dominus noster? Dico pla-,, ne, dico: *Quia vestem intuetur, & vestitum adoro. Caro illius vestimentum fuit*: Quia *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Sic explicat *S. Aug.* Serm. 213. alias *De Tempore* ,, 119. Idem alia similitudine illustrat Sermone sequenti, ,, Cum (inquit) si totus Filius Dei unicus Dominus no-,, ster Jesus Christus, Verbum, & homo, atque ut expres-,, sius dicam, verbum, anima, & caro; ad totum refertur, ,, quod in sola anima tristis fuit usque ad mortem; quia ,, Filius Dei unicus Jesus Christus tristis fuit: ad totum re-,, fertur, quod in solo homine crucifixus est, quoniam Fi-,, lius Dei unicus Jesus Christus crucifixus est: ad totum re-,, fertur, quod in sola carne sepultus est. Ex quo enim cœ-,, pimus dicere, Credere nos *In Jesum Christum Filium ejus ,, unicum Dominum nostrum*, quicquid aliud de illo dici-,, mus, non sufficit nisi Jesus Christus Filius Dei unicus ,, Dominus noster. Nec miremini; sic enim dicimus Filium ,, Dei unicum Jesum Christum Dominum nostrum sepul-

Philip. 2.

,, tum,

„ tum, cum sola caro ejus sepulta sit; quemadmodum verbi gratia, dicimus Apostolum Petrum hodie jacere in sepulcro; cum & illud verissime dicamus, eum in requie cum Christo gaudere. Eumdem quippe Apostolum dicimus: non enim duo Apostoli Petri, sed unus est. Eumdem ergo ipsum dicimus, & in solo corpore jacere in sepulcro, & in solo spiritu gaudere cum Christo. Dogmatis istius veritatem confirmat *S. Fulg.* Lib. 3. *Ad Trasimundum*, c. 16. *Ab ipso namque conceptionis virginalis exordio sic in Christo personalis unitas mansit, ut utriusque naturæ inconfusa veritas perduravit: Ut nec homo a Deo divelli, nec Deus a suscepto posset homine separari: Nec tamen Deus hominem consumeret, nec homo Deum in aliquo permutaret: & licet in Christi morte carnem morientem fuisset anima desertura: Divinitas tamen Christi nec ab anima, nec a carne posset separari suscepta.* Idem confirmat *S. Joannes Damascenus* Lib. 3. c. 27.

Lib. 2. de Sac. Fid. p. 1. c. 10.

Neque hujus dogmatis veritatem convellit, quod derelictum se a Deo Christus in cruce queritur. Deus enim illum *reliquit, quia auxilium non contulit; Sed non dereliquit, quia præsentiam non abstulit: Subtraxit protectionem, sed non separavit unionem*, inquit *Hugo a S. Victore*.

Corpus Christi putredinis corruptionem passum non est.

Quamvis autem corpus Christi sepultum sit, non tamen putredinis corruptionem passum est. Corruptibile quidem fuisse similiter ac reliquorum hominum corpora, fides docet: Sed tamen corruptum non fuisse, ipsum conservante potentia divinitatis, juxta sacrum illud Oraculum: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Id accurate omnino *S. Fulgentius* explicat, *Regino* respondens, Cap. 2. *Fuit*, inquit, *in corruptione mortis, sed non in corruptione putredinis. Christus ergo non vidit corruptionem, quia nullam sensit caro ejus putredinem. Hoc autem non ejusdem carnis incorruptibilitas, sed Resurrectionis celeritas fecit.* Hinc *Isaiæ* 11. dicitur, *Erit sepulcrum ejus gloriosum.*

Cur Christus in alieno monumento, eoque novo sepultus?

In monumento autem alieno sepultus est, eoque novo. Non habebat Christus tumulum suum, (inquit *S. Ambr.* Lib. 10. in Lucam) *Etenim tumulus his paratur, qui sub lege sunt mortis. Victor mortis tumulum suum non habet. Quæ enim communio tumulo, & Deo? Specialis igitur præter communem omnium mortem mors Christi est, & ideo non cum aliis sepelitur, sed solus tumulo includitur.... Mors Christi communis secundum naturam corporis, specialis secundum virtutem. Quis est autem Joseph, cujus in tumulo ponitur? Utique ille Justus. Bene ergo Christus monumento creditur Justi, ut habeat Filius hominis, ubi caput suum reclinet, & justitiæ habitatione requiescat. Bene autem novo, ne alius suscitatus a perfidis dicatur.*

§. V. *Passio, & Mors Christi voluntaria fuerunt, non coacta; libera, non necessaria.*

Luc. 22. 22.

QUamvis Christus Passionem, & Mortem subierit, quæ secundum circumstantias omnes definita erat, & imperata a Patre, secundum illud, *Filius hominis secundum quod definitum est, vadit: Verumtamen væ homini illi, per quem tradetur.* Et Actuum 4. *Convenerunt in civitate ista adversus Sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti. Herodes, & Pilatus cum gentibus, & Populis Israel, facere, quæ manus tua, & consilium tuum decreverunt.* Joann. 14. *Ut cognoscat Mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.* Phil. 2. *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Tunc tamen mortuus est, cum ipse mori decrevit, & mortem non tam aliena vi illatam, quam voluntariam obiit. Nec vero mortem solum, sed etiam locum, & tempus, in quo moreretur, ipse sibi constituit, *Isaia* teste: *Oblatus est* inquit, *quia ipse voluit.* Idque idem Dominus significat, cum de se ipso ante passionem ait: *Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam: Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso: & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.*

Isaiæ 53.

Joan. 10.

Quod autem ad tempus, & locum attinet, cum Herodes ejus vitæ insidiaretur, ipse ait: *Dicite vulpi illi, Ecce ejicio dæmonia, & sanitates perficio hodie, & cras, & tertia die consumor: Verumtamen oportet me hodie, & cras, & sequenti die ambulare: Quia non capit Prophetam perire extra Jerusalem.* Hinc *S. Aug.* Tract. 31. in Joannem de Christi morte verba faciens: ait: *Inclinato capite reddidit spiritum. Videtis potestatem morientis; quia hoc expectabat, donec omnia complerentur, quæ de illo prædicta fuerant ante mortem futura... Postea quam completa sunt, dixit, Perfectum est, & abscessit potestate, quia non venerat necessitate. Ideo quidam plus mirati sunt istam potestatem morientis, quam potentiam miracula facientis.*

Luc. 13.

Æternum consilium, præceptumque patris Christi libertati in morte subeunda non officit.

Christus igitur liberrime passionem, mortemque sustinuit, quamvis æterno consilio, imperioque Patris, quoad ipsas etiam circumstantias præfinitam, quia erga illas in se ipsis, & absolute spectatas indifferens prorsus erat humana Christi voluntas per sese, ad easque non ulla vi extrinseca, aut ulla sibi intrinseca necessitate, sed sola Patris jubentis caritate ferebatur. Non servili obedientia, sed libera concessione paternis imperii mortem subiit, immutabili quidem, & impeccabili, sed tamen indifferenti voluntate. Præcepto Patris ad mortem subeundam tenebatur, sed quod sibi ipse sanxerat, cum volens lubensque carnem, carnisque mortem amplexatus est. Hinc *S. Joannes Chrysostomus* Homilia 59. *in Joannem*, Christum ita libere animam posuisse ait: ipsi ut præcepto non esset opus ad mortem oppetendam. *Qui a se ipso posuit, præcepto non indiget. Et causam cur faciat*, affert; *quod scilicet sit Pastor, & Pastor bonus: Bonus autem Pastor ad ovium custodiam hortatore non indiget. Quod si in hominibus usuvenit, multo magis in Deo. Ideo Paulus inquit, quod seipsum exinanivit. Nihil autem aliud hoc in loco præceptum signat, quam cum Patre concordiam. Quod si humiliter, & humane locutus est, auditorum imbecillitati tribuendum.*

Et *S. Cyrillus* Lib. 10. in Joannem: *Habes igitur in subjectione voluntaria voluntatum Patris adimpletionem, quas loco mandatorum Filius apud se esse ait. Nam cum Patris consilia, ut Verbum intelligat, ejusque profunda scrutetur, immo vero cum sit Sapientia, & Virtus Patris, voluntatem ejus ad opus perducit, mandati loco eam habens, atque ita humano more eam nuncupans.* Atque hoc sensu Christus *Ingrediens mundum dicit: Hostiam, & oblationem noluisti: Corpus autem aptasti mihi: Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi; Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Hinc Apostolus de ipso rursus scribit, *Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta*.„ Servatoris gaudium est salus hominum. Pro hac passionem subiit. Potuisset non pati, si hoc voluisset, sed passionem sustinuit, beneficio omnes afficiens. *Christus humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem... Et tradidit semetipsum pro me* (inquit Apostolus.) „ Tradidit ergo Pater Filium, & Filius „ ipse se tradidit, Tradidit Pater volentem, tradidit offerentem; (inquit *S. Ambr.*) Legatur *S. Anselmus* Libro *Cur Deus homo*, Cap. 9. & 10. ubi singulari quodam, præclaroque modo hanc veritatem explicat.

Hebr. 10. Psal. 38. Heb. 12.

Theodor. in c. 12. Epist. ad Hebr. S. Amb. L. de Sp. Sancto, c. 12.

Christus affectus nostros liberrime suscepit quas ob caussas?

Nec vero quis existimet, Christum in passione, & morte subeunda minus fuisse liberum, quia metu mortis imminentis Patrem oravit, ut ab illo transiret calix iste, affectus nostros liberrima voluntate suscepit, sicut & carnem, & animam humanam, ut illos sanaret, ut illos nobis vinceret, ac substerneret, ut nobis & exemplo esset, & solatio, & auxilio. Exemplo, ut cum hujusmodi perturbationum tempestatibus jactamur, fortiter agamus, ad Deum confugiamus, ejus non addicamus voluntati. Solatio, ne in his procellis desperemus, cum ab iis nec Deum in nostra carne immunem fuisse fides doceat. Auxilio, cum intestinæ illius tempestatis vim primus expertus sit, ac fregerit. Hinc maxime pietatem ejus, ac majestatem demirari, ac laudere decet. *Minus enim contulerat mihi*, (inquit *S. Ambrosius* in Cap. 22. Lucæ.) *nisi meum suscepisset affectum. Suscepit enim tristitiam meam, ut mihi suam lætitiam largiretur; & vestigiis nostris descendit usque ad mortis ærumnam, ut nos suis vestigiis revocaret ad vitam. Confidenter ergo tristitiam nomino; quia crucem prædico. Neque enim speciem Incarnationis suscepit; sed veritatem. Debuit ergo & dolorem suscipere, ut vinceret tristitiam, non excluderet. Neque enim habent fortitudinis laudem, qui stuporem magis vulnerum tulerint, quam dolorem.... Nos vult erudire; ut quia in Josph didiceramus carcerem non timere, mortem vincere disceremus in Christo: Et quod est amplius, quemadmodum futuræ mortis mœstitiam vinceremus. Sed adhuc dormiunt, & nesciunt dolore, pro quibus Christus dolebat. Ita enim legimus*, „ Quia peccata nostra portat; & pro nobis dolet. *Doles ergo, Domine, non tua, sed mea vulnera, non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Et nos æstimavimus te esse in doloribus, cum tu non pro te, sed pro me doleres; infirmatus enim es, sed propter peccata nostra, non quia illa tibi infirmitas erat ex Patre assumpta, sed pro me suscepta; quia mihi proderat, ut eruditio pacis nostræ esset in te, & livore tuo vulnera nostra sanares.*

Lib. 10. in Lucam.

Isaiæ 53.

Sed quid mirum si pro omnibus doluit, qui pro uno flevit? Quid mirum si moriturus pro omnibus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus lacrymat? Sed ibi piæ Sororis lacrymis commovetur, quia mentem humanam tangebant. Et hic alto operatur affectu, ut quia in carne sua peccata nostra perimebat, mœrorem quoque animæ nostræ suæ animæ mœror aboleret. Et fortasse ideo tristis est, quia post Adæ lapsum tali transitu nobis erat ex hoc sæculo recedendum, ut mori esset necesse: „ Deus enim mortem non fecit, nec lætatur „ in perditione vivorum. *Et ideo fastidit, quod ipse non fecit... Tristis videbatur, & tristis erat, non pro sua passione, sed pro nostra dispersione. Denique ait:* „ Percu„ tiam Pastorem, & dispergentur oves gregis. „ *Tristis erat, quia nos parvulos relinquebat. Ceterum quam constanter se morti obtulerit, Scriptura declarat, quandoquidem quærentibus occurrit, turbatos confirmavit, trepidos provocavit, proditorem osculi dignatione suscepit. Nec illud distat a vero, si tristis erat pro persecutoribus suis, quos sciebat immanis sacrilegii pœnas daturos. Et ideo dixit.* „ Transfer „ hunc calicem a me, *non quia Dei Filius mortem timebat, sed quia vel malos perire nolebat. Denique ait:* „ Domine, ne sta„ tuas illis hoc peccatum, *ut passio sua esset omnibus salutaris.*

Caussa tristitiæ Christi. Sap. 1.

Matth. 26.

Joann. 18. Luc. 23.

S. Au-

S. Augustinum de eo argumento differentem audire jucundum erit. Sic autem habet Tract. 52. in *Joan.* ubi explicat illa verba Christi: *Nunc anima mea turbata est*, *NOS*, inquit, *in se transtulit, nos in se suscepit Caput nostrum, membrorum suorum suscepit affectum. Et ideo non est ab aliquo turbatum; sed sicut de illo dictum est, cum Lazarum suscitaret:* „ Turbavit semetipsum: *Oportebat enim, ut unus Mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus, sicut nos excitavit ad summa, ita nobiscum pateretur & infima. Audio superius dicentem:* „ Venit hora, „ ut glorificetur Filius hominis. Si mortificatum fuerit gra„ num, multum fructum affert. *Audio:* Qui odit animam „ suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. *Nec permittor tantummodo mirari; sed jubeor imitari. Deinde sequentibus verbis,* „ Si quis mihi ministrat, me „ sequatur, & ubi sum ego, ibi & minister meus erit: *mundum contemnere accendor: & in conspectu meo nihil est mundi hujus totius, quantumlibet fuerit prolixus, vapor: Præ amore terrenorum temporalia mihi cuncta vilescunt, & rursus ipsum Dominum meum, qui me illis verbis ab infirmitate mea rapuit ad firmitatem suam; audio dicentem,* Nunc anima mea turbata est. *Quid est hoc? Quomodo sequi jubes animam meam, si turbari video animam tuam? Quomodo sufferam, quod grave tanta firmitas sentit? Quale fundamentum quæram, si Petra succumbit? Sed videor mihi audire in cogitatione mea respondentem mihi Dominum & quodammodo dicentem: Magis sequeris, quia sic me interpono, ut sufferas: Audisti ad te vocem fortitudinis meæ; audi in me vocem infirmitatis tuæ: Vires suggero, ut curras; nec reprimo, quod acceleras, sed transfero in me, quod trepidas: & substerno, qua transeas. O, Domine, Mediator, Deus supra nos, homo propter nos, agnosco misericordiam tuam: Nam quod tu tantus tuæ caritatis voluntate turbaris, multos in corpore tuo, qui suæ infirmitatis necessitate turbantur, ne desperando pereant, consolaris. Denique homo, qui sequi vult, audiat, qua sequatur. Accessit forte hora terribilis, proponitur optio aut faciendæ iniquitatis, aut subeundæ passionis: Turbatur anima infirma, propter quam sponte turbata est Anima invicta; præpone tuæ voluntati voluntatem Dei... Docuit te, quid cogites, docuit, quid dicas, quem invoces, in quo speres, cujus voluntatem certam, atque divinam tuæ voluntati humanæ, infirmæque proponas.... Sicut autem hic dicit,* Nunc anima mea „ turbata est; *Ita etiam ubi dicit*, Tristis est anima mea „ usque ad mortem: *Et*, Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste; „ *Hominis suscepit infirmitatem, ut doceat sic contristatum, & conturbatum, quod sequitur dicere:* „ Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu vis, Pa„ ter. „ *Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cum voluntati humanæ voluntas divina præponitur.*

Jo. 12. 27.

Joann. 11.

Joan. 12.

Christus sponte, & potestate; non necessitate turbatus.

Matth. 26.

Et Tract. 60. *Qui mortuus est pro nobis, turbatus est idem ipse pro nobis. Qui ergo potestate mortuus est, potestate turbatus est: Qui transfiguravit corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ, transfiguravit etiam affectum infirmitatis nostræ, compatiens nobis affectu animæ suæ. Proinde quando turbatus magnus, fortis, certus, invictus, non ei timeamus, quasi deficiat: Non perit, sed nos quærit. Nos, inquam, nos, omnino sic quærit: Nos ipsos in illius perturbatione videamus, ut quando turbamur, non desperatione pereamus. Quando turbatur, qui non turbaretur nisi volens, cum consulatur, qui turbatur & nolens. Pereant argumenta Philosophorum, qui negant in Sapientem cadere perturbationes animorum. Stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi: Et Dominus novit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Turbetur plane animus Christianus, non miseria; sed misericordia: Timeat, ne pereant homines Christo: contristetur, cum perit aliquis Christo; concupiscat acquiri homines Christo; lætetur, cum acquiruntur homines Christo: Timeat & sibi ne pereat Christo: contristetur peregrinari se a Christo: concupiscat regnare cum Christo; lætetur, dum sperat se regnaturum esse cum Christo.*

1. Cor. 1. Psal. 93.

Et infra: *Quid est ergo, quod ille turbatus est, nisi quia infirmos in suo corpore, hoc est, in sua Ecclesia, suæ infirmitatis voluntaria similitudine consolatus est? Ut si qui suorum adhuc morte imminente turbantur in spiritum, ipsum intueantur, ne hoc ipso se putantes reprobos, pejore desperationis morte sorbeantur. Quantum itaque bonum de participatione divinitatis ejus expectare, & sperare debemus, cujus nos & perturbatio tranquillat, & infirmitas serenat? Sive ergo isto loco ipsum Judam pereuntem miserando turbatus est; sive sua morte propinquante turbatus est: non est tamen ullo modo dubitandum, non eum animi infirmitate, sed potestate turbatum; ne nobis desperatio salutis oriatur, quando non potestate, sed infirmitate turbamur. Non ergo aliquo est cogente turbatus, sed turbavit semetipsum, quod de illo evidenter expressum est, quando Lazarum suscitavit.... Affectum quippe humanum, quando oportuisse judicavit, in seipso potestate commovit, qui hominem totum potestate suscepit.* Id nimirum discriminis inter affectus Christi ac nostros, quod nos necessitate, non voluntate, his affectibus subdimur; Christus voluntate, non necessitate. Christus illis imperabat; nos quodammodo servimus: Christus horum affectum primordia, incrementa, accessionem omnimodam in potestate habebat; nos vero nec affici incipimus cum libet, & incipimus, etsi non libet: nec quantum, & quamdiu volumus, afficimur. Hinc perturbationum tantum exordia, non incrementa Christo tribuit Scriptura. *Cœpit pavere*, inquit, *& tædere*. Pro passiones erant, ut loquitur *S. Hieron.* in Cap. 26. S. Matthæi quia morem gerebant rationi; illam præeuntem sequebantur, non antevolabant; serviebant, non turbabant, nec a tranquilla Deitatis contemplatione illam vel tantisper avocabant. Unde *S. Aug.* Enar. in Psalm. 3. explicans hæc verba, *Tu autem, Domine, susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum*, ait: *Gloriam suam Deum dicit etiam ille, quem sic suscepit Deus Verbum, ut simul cum eo Deus fieret.* Et exaltans caput meum. *Mentem ipsam humanam hic accipiendam puto, quod caput animæ non absurde appellatur: Quæ ita inhæsit, & quodammodo coaluit excellenti supereminentiæ Verbi hominum suscipientis, ut tanta passionis humilitate non deponeretur.*

Discrimen inter affectus Christi & nostros.

Christus passiones nostras subiit, ut sanaret.

His omnibus addenda sunt præclara *S. Leonis* verba Sermone 7. De Passione Domini. *Passiones*, inquit, *mortalitatis nostræ ob hoc Misericordia subiit, ut sanaret, ob hoc Virtus recepit, ut vinceret. Cum itaque Dei Filius dicit:* Pater si fieri potest, transeat a me calix iste, *Nostra utitur voce naturæ, & caussam agit fragilitatis, & trepidationis humanæ; ut in iis, quæ toleranda sunt, & patientia roboretur, & formido pellatur. Denique cessans hoc ipsum petere, excusato quodammodo nostræ infirmitatis metu, in quo nobis remanere non expedit, in alium affectum transit, & dicit:* Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. *Et iterum:* „ Si non potest calix iste „ transire a me, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. „ *Hæc vox capitis, salus est totius corporis: hæc vox omnes Fideles instruxit, omnes Confessores accendit, omnes Martyres coronavit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, qui posset persecutorum superare terrores; nisi Christus in omnibus, & pro omnibus, diceret Patri: Fiat voluntas tua?*

§. VI. *Immensa ex Passione, & Morte Christi Beneficia in nos redundarunt.*

CUm Passionem, Mortemque *pro nobis* Christus Dominus subierit, explicanda sunt ingentia commoda, & bona, quæ ex sacro illo fonte in nos manarunt.

Primum Beneficium ex passione Christi in nos manans, liberatio est a peccato.

I. Primum est, *Liberatio a peccato*, secundum illud Apostoli ad Roman. 3. *Justificati per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguinem ipsius propter remissionem præcedentium delictorum.* Et ad Ephesios I. *Gratificavit nos in dilecto Filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus remissionem peccatorum.* Ad Coloss. 2. *Et vos, cum mortui essetis in delictis, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta. Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.* Ad Hebr. 9. *Ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit.... Semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Apocalypsis 1. *Dilexit nos, & lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Est igitur Passio Christi caussa universalis remissionis omnium peccatorum præteritorum, præsentium, futurorum: Universalis medicina omnium animæ nostræ morborum, a cælesti Medico ex ipsiusmet vivifica carne, vulneribus, & sanguine confecta: quæ tamen singulis applicetur necesse est per fidem caritate formatam, ad percipiendum fructum ipsius, secundum illud Apostoli ad Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ejus:* & per Baptismum, Pœnitentiam, aliaque Sacramenta, quorum virtus omnis ex Passione Christi derivatur.

Alterum Beneficium liberatio est a diaboli tyrannide. Tract. 52. in Joan.

II. Effectus alter Passionis Christi, est *Liberatio a diaboli tyrannide.* Quod ipse Christus imminente passione sua significavit. (*Jo.* 12.) dicens: *Nunc judicium est mundi. Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras: Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* „ Possi„ debat scilicet diabolus genus humanum, inquit *S. Aug.* „ & reos suppliciorum tenebat chirographo peccatorum; „ dominabatur in cordibus infidelium, quos ad creaturam „ colendam, deserto Creatore deceptos, captivosque per„ trahebat. Per Christi autem fidem, quæ morte ejus, & „ resurrectione formata est; per ejus sanguinem, qui in „ remissionem fusus est peccatorum, millia credentium a „ dominatu liberantur diaboli, Christi corpori copulan„ tur, & sub tanto capite, uno ejus Spiritu fidelia mem„ bra vegetantur. Hoc vocabat judicium, hanc discretio„ nem, hanc a suis redemptis diaboli expulsionem.

Lib. 3. De Liber. Arb. c. 10.

Duplici fundamento fulciri videbatur diaboli in hominum genus dominatio, divinæ scilicet permissionis, & humanæ consensionis: quamobrem subvertendum utrumque fuit. Sed cum a Deo concessæ potestatis fines transgressus sit, & qui innocentes dumtaxat, & vel originalis, vel propriæ contagio culpæ reos sævire permissus erat, in Christum innocentem, totiusque justitiæ Auctorem grassatus sit, juste spoliatus est jure suo, & concessa potestate exutus. *Justissime*, inquam, *dimittere cogitur credentes in*

I eum,

eum, quem injustissime occidit, (inquit S. Aug.) Sic justitia Christi, (ut dictum est) magis quam potentia victus est diabolus, quia cum in eo mortis meritum non inveniret, secundum illud: *Venit enim Princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam*, idest, nullum peccatum, occidit eum tamen. [Joan. 14.] Justum ergo erat, ut quos debitores tenebat, liberi dimitterentur, credentes in eum, quem sine ullo debito occidit; ut differit idem sanctus Doctor. [S. Aug. lib. 13. de Trin. c. 24.] „Hac justitia victus, & hoc vinculo vinctus est fortis, ut vasa ejus eriperentur, quæ apud eum cum ipso, & Angelis ejus fuerant vasa iræ, & in vasa misericordiæ verterentur. „ Hinc Apostolus credentes ad gratiarum actionem invitans: [Marc. 3. Coloss. 1.] *Qui eruit nos*, inquit, *de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem in remissionem peccatorum.* „In hac redemptione tamquam pretium pro nobis datus est sanguis Christi, quo accepto diabolus non ditatus, sed ligatus, ut nos ab ejus nexibus solveremur, nec quemquam secum eorum, quos Christus ab omni debito liber indebite fuso suo sanguine redemisset, peccatorum retibus involutum traheret ad secundæ, ac sempiternæ mortis exitium.

Christus, ut humanum genus vinculis mortiferæ prævaricationis absolveret, (inquit S. *Leo* ser. 11. de Pass. Dom.) *& sævienti diabolo potentiam suæ Majestatis occuluit, & infirmitatem nostræ humilitatis objecit. Si enim crudelis, & superbus inimicus consilium misericordiæ Dei nosse potuisset, Judæorum animos mansuetudine potius temperare, quam injustis odiis studuisset accendere: ne omnium captivorum amitteret servitutem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem. Fefellit ergo illum malignitas sua: intulit supplicium Filio Dei, quod cunctis filiis hominum in remedium verteretur: fudit sanguinem justum, qui reconciliando mundo, & pretium esset, & poculum. Suscepit Dominus, quod secundum propositum suæ voluntatis elegit. Admisit in se impias manus furentium, quæ dum proprio incumbunt sceleri, famulatæ sunt Redemptori.*

[Qua ratione diabolus a Christo foras ejectus, fideles tentare nihilominus permittitur?] Quamvis porro diabolus etiam nunc a Deo permittente homines tentare possit, quantum ad animam, & vexare, quantum ad corpus: *Tamen præparatum est homini remedium ex Passione Christi, quo se potest tueri contra hostis impugnationes, ne deducatur in interitum mortis æternæ. Sed si aliqui hoc remedio uti negligant, nil deperit efficaciæ Passionis Christi*; ut loquitur S. *Th.* 3. p. q. 49. ar. 2. in Resp. ad secundam, & tertiam objectionem. Præclare vero S. *Aug.* tract. 3. in *Joannem* explicat, qua ratione diabolus a Christo sit ejectus foras, & nihilominus Fideles tentare permittatur. [2. Thess. 5. 1. Joan. 2.] *Aliud est*, inquit, *intrinsecus regnare, aliud forinsecus impugnare: nam & munitissimam Civitatem aliquando hostis oppugnat, nec expugnat. Et si aliqua tela ejus missa perveniunt, admonet Apostolus, unde non lædant, commemorat loricam, & scutum fidei. Et si aliquando vulnerat, adest, qui sanat. Quia sicut pugnantibus dictum est*, Hæc scribo vobis, ut non peccetis: *Ita, qui vulnerantur, quod sequitur audiunt.* „ Et si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, ipse est propitiatio peccatorum nostrorum. [Matth. 6.] *Quid enim oramus, cum dicimus*, Dimitte nobis debita nostra, *nisi ut vulnera nostra sanentur? Et quid aliud petimus, cum dicimus*, Ne nos inferas in tentationem, *nisi ut ille, qui insidiatur, vel certat extrinsecus, nulla irrumpat ex parte, nulla nos fraude, nulla possit virtute superare? Quantaslibet tamen adversum nos erigat machinas, quando non tenet locum cordis, ubi fides habitat, ejectus est foras. Sed nisi Dominus custodierit civitatem, in vanum vigilabit, qui custodit. Nolite ergo de vobis ipsis præsumere, si non vultis foras ejectum diabolum intro iterum revocare.*

[Tertium beneficium, solutio est pœnæ peccatis nostris debitæ. Par debitis nostris pretium solus Deus solvere potuit.] III. Tertium beneficium ex Christi passione ad nos promanans, est pœnæ nostris peccatis debitæ solutio. Integram enim, atque omnibus numeris perfectam satisfactionem pro peccatis nostris Deo Patri persolvit, quam homo purus exhibere non poterat. Totum hominum genus peccato infectum, ac perditum, tota natura humana peccato corrupta erat, nec bonum singularis personæ, vel etiam plurium, æquiponderabat naturæ totius detrimento. Omnium vitæ redimendæ par non erat nisi ipsa vita. Imagini suæ redimendæ par pretium non erat nisi Deus. [Psal. 48. S. Aug. ser. 2. in hunc Psalm. legatur, & S. Basilius in eumdem Psalmum.] *Frater non redemit: redimet homo? Non dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis animæ suæ.* „ Quis est frater, qui si non redemerit, nullus homo redempturus est? Qui post Resurrectionem dixit; *Vade dic fratribus meis.* Frater noster voluit esse: & cum Deo dicimus, *Pater noster*, hoc manifestatur in nobis. Qui enim dicit Deo, *Pater noster*; Christo dicit, Frater. „ Ergo si ipse non redimet, homo redempturus est? Aliquis homo redimet? si Filius hominis non redimit? Si Christus non redimit, Adam redimet? (inquit *S. Aug.*) *Frater non redimit, redimet homo?* Hinc *S. Cyril.* lib. 2. in Joan. *Cum in multis* (inquit) *peccatis essemus, atque ideo morti, & corruptioni obnoxii, dedit Filium suum Pater redemptionem pro nobis, unum pro omnibus, quoniam omnia sunt in ipso, & omnibus melior est.* Et *S. Proclus* Constantinopolitanus Episc. Orat. 1. *Homo*, inquit, *quod peccati debito subjaceret, salvare utique non poterat: Angelus vero, quod tantum redemptionis pretium ipsi non suppeteret, genus humanum redimere nequibat. Supererat igitur, ut impeccabilis Deus pro peccatoribus moreretur; hac restabat mali redemptio... Ex Virgine natus est Deus, & homo, non solum id pretium habens, quod reorum multitudini ad justitiam redimendæ par esset, sed & quod multis partibus excelleret. Nam ut Filius est, eamdem virtutem, ac perfectionem incommutabiliter servat cum Patre; ut rerum Opifex, nullius virtutis est indigens; ut Misericors, immensa misericordia pollet; ut Pontifex, digne intercedendo assistit. Quorum quidem omnium nihil umquam simile, nihil æquale in alio quopiam reperire quis poterit.* Denique *S. Abitus* Viennensis Episc. Epist. 28. scribit: *Nescio in quem effectum redemptio nostra surrexit, si non creatura sua pretium Deus extitit.*

[Infinita peccati malitia, 3. p. q. 1. ar. 2. ad secundum.] Præterea, peccatum quatenus injuria est infinitæ Dei majestati irrogata, infinitæ est malitiæ. *Tanto enim offensa est gravior*, inquit S. Th. *quanto major est ille, in quem delinquitur. Unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfactionis haberet efficaciam infinitam, utpote Dei, & hominis existens.* Infinita peccati enormitate exasperata Dei justitia placari, & propitiari non poterat, nisi rependeretur ipsi ablatus honor a persona infinitæ dignitatis. Sicut enim crescit enormitas injuriæ ex vilitate offendentis; ita crescit pretium satisfactionis ex dignitate satisfacientis. Pretium igitur, quo injuria Deo illata plena satisfactione compensaretur, non aliud erat, quam Deus ipse. Hominem enim tanto muneri imparem reddebat non solum conditio naturæ, sed & indignitas culpæ: Angelum naturæ impotentia, & inopia, cum ex propriis opibus æquale pretium divinæ justitiæ pro hominibus solvere non valeret, solus Agni immaculati sanguis pretium redemptionis nostræ esse potuit. Unde Apostolorum Princeps Epist. 1. c. 1. ait: *Non corruptilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso Sanguine, quasi Agni immaculati Christi, & incontaminati.* Et S. Paulus ad Galat. 3. scribit: *Christus nos redemit de maledicto Legis, factus pro nobis maledictum.*

[Cumulatissima, & superabundans Christo satisfactio.] Neque vero pretium, quod pro nobis persolvit Christus, debitis nostris par solum, & æquale fuit, verum ea longe superavit. Vita hominis Dei pretiosior est, quam omne, quod Deus non est, & superat omne debitum peccatorum. Si enim interfectio illius superat omnem multitudinem, & magnitudinem peccatorum, quæ cogitari possunt, palam est, quia bonitas, pretiumque vitæ ejus præponderat malitiæ omnium peccatorum. Hanc vitam Homo iste, cum ex debito mori non deberet, quoniam peccator non erat, sponte dedit de suo ad honorem Patris, cum eam sibi auferri propter justitiam permisit. Cumulatissima igitur, & superabundans fuit satisfactio Christi. Sic ratiocinatur *S. Anselmus* lib. 2. *Cur Deus Homo*, c. 14. & Meditatione 11. [Psal. 129.] *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*, (inquit Propheta.) *Ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia*, (inquit Apostol.) [Rom. 5.] Et, *Si unius delicto mors regnavit per unum; multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes, in vita regnabunt per Jesum Christum.* Non gratiam dumtaxat, sed *Gratiæ redundantiam* S Paulus appellavit, (inquit *S. Joan. Chrys.* hom. 10. in Epist. ad Romanos:) *Non enim quantum indigebamus ad peccati interitum, tantum accepimus modo ex ipsa gratia sed & multo amplius. Nam & liberati sumus supplicio, & vitiositatem omnem deposuimus, & de integro regenerati sumus, & resurreximus sepulto veteri homine, & redempti sumus, & sanctificati, & in adoptionem adducti, & justificati, & fratres effecti Unigeniti, & cohæredes, & in eamdem corporis unitatem redacti, & in ipsius carnem censemur, atque ut corpus capiti, sic isti uniti sumus. Hac igitur omnia gratiæ exuberantiam appellavit Paulus, interim declarans nos, non medicamen vulneri par solum accepisse, sed & sanitatem, & pulchritudinem, & honorem, & gloriam, & dignitatem natura nostra longe superiorem. Atque horum unumquodque per se ad mortem solvendam sufficerit: cum autem omnia in unum concurrere apparuerit, relinquitur, ut ne vestigium quidem, aut umbra illius prorsus deleta apparere usquam possit.* Si damna nostra tanto cum fœnore resarcit, si tam redundanter nostris utilitatibus indulsit misericordissimus Redemptor, multo certe uberius Deo Patri, sibique ipsi damna honoris refugit, ipsique redundantem satisfactionem obtulit: *Quemadmodum ergo, si quis eum, qui obolos decem sibi debeat, in carcerem conjicit, nec eum tamen solum, sed ejus caussa tum liberos, tum famulos, atque his superveniens unus aliquis, decem quos dixi obolos non numeret modo, sed cum infinita item auri talenta largiatur, tum vero in Aulas Regias vinctum illum introducat, in Principatus altissimi thronum imponat, cum eo summum honorem communicet, non possint utique postea oboli illi decem illius memoria obversari, qui illos numeraverit, ac mutuo dederit: sic & in nobis evenit. Multo enim plura iis, quæ debebamus, rependit Christus, atque adeo tanto plura, quanto mare immensum ad pusillam guttam collatum, majus esse possit. Noli ergo ambigere, homo, cum tantam bonorum opulentiam videas, neque interroges, quid fieri potuerit, ut illa mortis, atque peccati scintilla tanto donorum veluti mari restincta, & soluta sit.*

[Christus sacrificio mortis suæ Patrem nobis placatum, & propitium reddidit.] IV. Huic beneficio quartum illud connexum, atque implicatum est, quod Christus morte sua velut sacrificio, quo nullum Deo gratius, & acceptius offerri potuit, Patris iram & indignationem prorsus mitigavit, eumque nobis placatum, & propitium reddidit. Unde Apostolus 2. ad Cor. 5. ait: *Omnia ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum.... Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum.* Et ad Ephesios c. 5, *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis.* Divina justitia placari non poterat, nisi victima piaculari aliqua, quæ ad id par esset. „ Quærendum erat sacrificium; sed quale sacrificium poterat pro absolvendis hominibus inveniri? Neque enim justum fuit, (inquit *S. Greg.* lib. 17. *Moralium* c. 18.) ut pro rationali homine, brutorum animalium victimæ cæderentur. Ergo si bruta animalia propter rationale animal, idest, pro homine dignæ victimæ non fuerunt, requirendus erat homo, qui pro hominibus offerri debuisset, ut pro rationali peccante rationalis hostia mactaretur. Sed quid, quod homo sine peccato inveniri non poterat? & oblata pro nobis hostia, quando nos a peccato mundare potuit, si ipsa hostia peccati contagione non careret? Inquinata quippe iniquitates mundare non potuisset. Ergo ut rationalis esset hostia, homo fuerat offerendus; ut vero a peccatis mundaret hominem, homo sine peccato. Sed quis esset sine peccato homo, si ex peccati commistione descenderet? „ *Proinde venit propter nos in uterum Virginis Filius Dei, ibi pro nobis factus est homo; sumpta est ab illo natura, non culpa. Fecit pro nobis Sacrificium, corpus suum exhibuit pro peccatoribus, victimam sine peccato, quæ & humanitate mori, & justitia mundare potuisset.* Certissimum est, quod Apostolus scribit Epist. ad Heb. c. 10. *Impossibile est, sanguine taurorum, & hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit; Hostiam, & oblationem noluisti. Corpus autem aptasti mihi: Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, Ecce venio*: Significans solo sacrificio, in quo idem Sacerdos & victima Deus esset, justitiam divinam placari, Deum hominibus propitium reddi, hominum peccata expiari potuisse. Opus Deo acceptissimum, ex caritate maxima proveniens, in honorem Dei factum, ad eumque placandum ordinatum, & susceptum, verum sacrificium esse nemo negaverit. Cum igitur talis sit Christi Passio, qua se ipsum pro nobis victimam piacularem ex caritate maxima obtulit Christus summus Sacerdos, ipsam verum fuisse sacrificium plane constat. *Hujus veri sacrificii* (inquit *S. Aug.* lib. 10. *de Civit. Dei* c. 20.) *multiplicia, variaque signa erant Sacrificia prisca Sanctorum, cum hoc unum per multa signaretur, tamquam verbis multis res una diceretur, ut sine fastidio multum commendaretur*: Ut cum quatuor considerentur in omni sacrificio, scilicet, *Cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur; Idem ipse unus, verusque mediator, per sacrificium pacis reconcilians nos Deo, unum cum illo maneret, cui offerebat, unum in se faceret, pro quibus offerebat, unus ipse esset, qui offerebat, & quod offerebat.* Verba sunt ejusdem *S. Aug.* lib. 4. *de Trinit.* c. 14. *Quid enim* (ut ibidem ait) *tam congruenter ab hominibus sumeretur, quod pro eis offerretur, quam humana caro? Et quid tam aptum huic immolationi, quam caro mortalis? Et quid tam mundum pro mundandis vitiis mortalium, quam sine ulla contagione carnalis concupiscentiæ caro nata in utero, & ex utero virginali? Et quid tam grate offerri, & suscipi posset, quam caro sacrificii nostri, corpus effectum Sacerdotis nostri?* Mors Christi, quatenus ab ejus interfectoribus illata, impium facinus est; quatenus ab ipso Christo Jesu tolerata, & oblata, holocaustum est. *In uno eodemque facto displicuit impietas malignantium, placuit pietas patientis. Non mors, sed voluntas placuit sponte morientis, & illa morte expungentis mortem, operantis salutem, restituentis innocentiam... Quanto illorum major iniquitas, tanto hujus voluntas sanctior, & potentior ad salvandum: Non peccato, sive peccantibus adscribitur hæc victoria, sed bene utenti peccato. Fuit vero sanguis, qui effusus est, tam multus ad ignoscendum, ut ipsum quoque peccatum maximum, quo factum est, ut effunderetur, deleret*: (inquit *S. Bern.* Epist. 190. seu Tract. *de erroribus Abailardi* c. 8.) Est autem sacrificium istud, & signum alicujus rei a nobis observandæ, ad quam *S. Petrus* Christianos hortatur Epist. 1. c. 4. scribens, *Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini; quia, qui passus est in carne, desiit a peccatis: ut jam non desideriis hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat temporis.*

[Quintum beneficium cæli reseratio.] V. Quintum beneficium ex Passione Christi in hominum genus redundans, est cæli reseratio. Primi scilicet hominis peccato, & propriis singulorum hominum peccatis, interclusus illis erat regni cælestis aditus. Ut enim *Isaia* 35. scriptum est, *Via sancta vocabitur, & non transibit per eam pollutus.* Per passionem autem Christi liberati sumus non solum a peccato communi totius humanæ naturæ, & quantum ad culpam, & quantum ad reatum pœnæ, ipso solvente pretium pro nobis; sed a peccatis etiam propriis liberati sunt singuli, quicumque ipsius passioni communicant per fidem, caritatem, & fidei sacramenta: ideoque per Christi passionem aperta nobis est janua regni cælestis. Atque id significavit Apostolus his verbis: *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum per proprium Sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa.* [Heb. 9.] Et, *Habemus fiduciam in introitu Sanctorum, in Sanguine Christi*, [Heb. 10.] Neque vero in veteri Lege hujus Mysterii figura, & imago quædam defuit, in morte scilicet summi Hebræorum Sacerdotis. [Num. 35.] Assignatæ erant Dei jussu certæ quædam urbes refugii, in quibus tuti essent, qui non voluntariam, sed fortuitam cædem perpetrasset: quo confugientibus, tamdiu tolerandum illic erat exilium, quoad summus Pontifex obiisset, nec in patriam ante illius mortem redire ipsis licebat. Id autem significabat, nemini, quamvis juste, & pie vixisset, aditum in cælestem patriam patere, antequam summus ille Sacerdos Christus Jesus mortem obiret: eosque omnes, qui se propriis peccatis alligassent, tamdiu ab illa exulare, quoad mortis Christi Jesu fructum perceperint: quod ubi factum fuerit, ipsis Regnum cælorum patebit. Id confirmat *Philonis Judæi* testimonium eo locupletius, quo ab hoste Christianæ Religionis petitum est. Is in lib. *de Exulibus*, de hac Lege Moysis disserens, Sacerdotem illum Magnum, *Non hominem* intelligendum esse ait, *sed Verbum Dei, omnium non spontanearum solum, sed & involuntariarum noxarum expers.... Patrem quidem habens Deum, qui & omnium Pater est, Matrem vero Sapientiam.*

§. VII. Christus *in Passione sua omnium Virtutum exempla dedit.*

[Christi patientis, & morientis caritas.] PRæter hæc immensa, quæ mox commemoravimus, beneficia, illud etiam vel maximum consecuti sumus ex Passione Christi Jesu, ut in ea omnium virtutum clarissima exempla habeamus. Nam & patientiam, & humilitatem, & eximiam caritatem, & mansuetudinem, & obedientiam, & summam animi constantiam non solum in perferendis propter justitiam, & hominum salutem doloribus; sed etiam in morte appetenda ita ostendit, ut vere dicere possimus, Salvatorem nostrum quæcumque vitæ præcepta toto prædicationis suæ tempore verbis nos docuit, ea omnia uno Passionis die in seipso expressisse.

[Rom. 5.] Caritatem eximiam ostendit, quia Dominus gloriæ pro servis, Sanctus Sanctorum pro peccatoribus mortuus est. *Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus secundum tempus, pro impiis mortuus est? Vix enim pro justo quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori*: (inquit Apost.) *Commendat autem caritatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est: multo igitur magis nunc justificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum.* Et *S. Petrus* Epist. 1. c. 3. eamdem caritatem prædicans, *Christus*, inquit, *semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu.* Hinc *Salvianus* lib. 1. *de Gubernatione Dei*, Patris, Filiique caritatem indivisam in homines commendans: *Plus amat nos Deus* (inquit) *quam filium pater. Evidens quippe res est, quod super affectum filiorum nos diligit, qui propter nos Filio non pepercit. Et hoc Filio justo, & hoc Filio Unigenito, & hoc Filio Deo. Et hoc pro nobis, idest, pro malis, pro impiissimis, pro iniquis. Quis æstimare hunc erga nos Dei amorem queat, nisi quod justitia Dei tanta est, ut in eum cadere aliquid injustum non possit? Nam quantum ad rationem humanam pertinet, injustam rem homo quilibet fecerat, si pro pessimis servis filium bonum occidisse. Utique hoc magis inæstimabilis pietas, & hoc magis mirabilis Dei virtus est, quod ita intelligi ab homine magnitudo justitiæ suæ non potest: ut quantum ad imbecillitatem humanam pertinet pene injustitiæ speciem magnitudo justitiæ habere videatur... Vix enim pro justo quis moritur... Si vix ullus pro summa justitia mortem suscipiat, probavit Christus, quantum præstiterit, pro nostra iniquitate moriendo... Commendat autem Deus caritatem suam in nobis... Quomodo commendat? Quia non merentibus præstat. Si enim sanctis, & bene meritis præstitisset, non videbatur, quæ non debuerat, præstitisse, sed quæ debuerat, reddidisse.* Maxime autem in eo caritas ejus emicuit, quod proditorem Judam ad osculum admisit, ad pœnitentiam invitavit; quod Petrum oculis benignis respexit, negationisque suæ crimen deflenti quoniam indulsit; quod pro crucifixoribus suis rogavit, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt.* [Luc. 23. 34.] *Non debebant desperare, pro quibus in cruce pendens Dominus dignatus est orare. Videbat quosdam suos inter multos alienos, illis jam petebat veniam, a quibus adhuc accipiebat injuriam: Non enim attendebat, quod ab ipsis moriebatur, sed quod pro ipsis moriebatur*, (inquit S. Aug. tract. 31. in Joan.)

Joan.) Qualis ejus insania, qui Medicum occidit? Quanta vero bonitas, & potentia Medici, qui de sanguine suo insano interfectori medicamentum fecit? Neque enim ille, qui venerat quærere, & salvare, quod perierat, pendens sine caussa dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt, Insani sunt, Medicus sum: sæviant, patienter fero: cum occiderint, tunc sanabo. Hæc S. Aug. ser. 274. alias 8. de Verbis Apostoli. Vide pendentem Dominum tuum. Vide pendentem, & tibi de ligno tamquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vindicari vis? vide pendentem, audi precantem, Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Sed potuit hoc facere, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille Deus: homo ego, Homo ille Deus homo: Deus ergo ut quid homo, si non corrigitur homo? (inquit S. Aug. ser. 49. alias de Tempore 237.

Pietatis erga parentes exemplum dedit Christus moriens.

II. Pietatis erga parentes exemplum dedit, cum Matrem dilecto Discipulo, Virginem virgini commendavit. *Testatur de Cruce Dominus Jesus, & paulisper publicam differt salutem, ne Matrem inhonoram relinquat. Subscribitur Joannes Testamento Christi. Legatur Matri pudoris defensio, testimonium integritatis: Legatur & Discipulo Matris custodia, pietatis gratia.* Verba sunt S. Ambr. lib. de Instit. Virginis c. 7. Alia Christi in cruce verba, cum alii commemoraverint Evangelistæ, solus Joannes nos docet quemadmodum in cruce positus appellaverit Matrem, *Pluris putans, quod victor suppliciorum, atque pœnarum, victor diaboli, pietatis officia dividebat, quam quod Regnum cæleste donabat. Nam si religiosum est, quod Latroni venia donatur a Domino, multo religiosius, quod Mater honoratur a Filio;* (inquit idem Ambrosius lib. 10. in Lucam.)

Christi patientis, & morientis humilitas, ac obedientia.

III. Humilitatis, & obedientiæ clarissimum exemplar se præbuit in Passione sua Christus; sive cum in horto Getsemani, ubi prostratus in terra Patrem oravit, sive cum opprobria, & insultationes Judæorum pertulit, sive cum ignominiosissimum supplicii genus subire voluit, Barabbæ homini seditioso, & homicidæ postpositus, cum iniquis reputatus, inter duos latrones crucifixus, & inclinato capite emisit spiritum. Humiliavit semetipsum in oratione, cujus nobis formam dedit. *Poterat enim orare silentio: Sed ita se Patri voluit exhibere precatorem, ut meminisset nostrum se esse Doctorem. Proinde eam, quam fecit, orationem pro nobis, notam fecit & nobis; quoniam tanti Magistri non solum ad ipsos sermocinatio, sed etiam pro ipsis ad Patrem oratio, Discipulorum est ædificatio,* (inquit S. Aug. tr. 104. in Joan.) Orat Christus super terram prostratus. Orat Misericordia, & non orat miseria: orat Majestas, & non orat infirmitas: prostratus in terra jacet Medicus, & non humiliatur ægrotus. Proh pudor! Qui autem humiliavit se in oratione, multo magis humiliavit se in Passione. (Psal. 68. Isaiæ 53.) *Ego autem*, inquit, *sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis. Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam.* (Phil. 2.) Ipsum velut *despectum, & novissimum virorum* vincula constrinxerunt, ludibria, improperia, opprobria inhonorarunt, sputa fœdarunt, alapæ contuderunt, flagella cruentarunt. *Humiliavit semetipsum* Rex gloriæ, Dominus virtutum, Sanctus Sanctorum, non solum usque ad vincula, usque ad opprobria, usque ad flagella, & vulnera, sed *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* (S. Leo ser. 5. in Nat. Dom.) Denique *Tota victoria Salvatoris, qua & diabolum superavit, & mundum, humilitate est concepta, humilitate est confecta* (inquit S. Leo.)

Christi patientis, & morientis mansuetudo. Joan. 18. Isaiæ 53. 2. Petri 2.

IV. Mansuetudinem incomparabilem in Passione sua Christus exhibuit. Jussit Petro, ut gladium reconderet, quo ad ejus defensionem armatus erat; servum principis Sacerdotum, cujus ille aurem absciderat, contactu suo sanavit; Ministro Pontificis, alapam sibi infligenti admirabili moderatione, ac lenitate respondit, *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: Si autem bene, quid me cædis?* Accusatus, *Non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente se obmutuit... Cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se injuste.*

Christi patientia.

V. De patientia vero Christi Jesu quis pro dignitate loqui possit? Omnes Passionis ejus circumstantiæ, divinæ istius virtutis documenta præbent. *Proditorem suum secum habuit, nec constanter denotavit. Cum vero traditur, cum adducitur, ut pecus ad victimam; sic enim non magis aperit os, quam agnus sub tondentis potestate. Ille cui legiones Angelorum, si voluisset, uno dicto de cælis adfuissent, ne unius quidem discentis gladium ultorem probavit. Patientia Domini in Malcho vulnerata est. Itaque & gladii opera maledixit in posterum, & sanitatis restitutione ei, quem non vexaverat, satisfecit per patientiam misericordiæ matrem. Taceo, quod figitur, in hoc enim venerat. Numquid tamen subeundæ morti etiam contumeliis opus fuerat? Sed saginari voluptate patientiæ discessurus volebat. Despuitur, verberatur, deridetur, fœdis vestitur, fœdioribus coronatur. Miræ æquanimitatis fides! Qui in hominis figura proposuerat latere, nihil de impatientia hominis imitatus est. Hinc vel maxime, Pharisæi, Dominum agnoscere debuistis. Patientiam hujusmodi nemo hominum perpetraret.* Verba sunt Tertulliani lib. de Patientia c. 3. Ad divinæ istius patientiæ imitationem Apostolus nos hortatur, ut scilicet Passionum Christi socii, & participes simus, ut complantemur similitudini mortis ejus, ut Christo configamur cruci; ut compatiamur, si corregnare volumus; ut recogitemus eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemur animis nostris deficientes. Jubet ipse Salvator, ut crucem feramus, & ipsum sequamur, alioqui Discipulorum suorum nomine indignos declarat.

Christus ad hoc carne indutus ut sine flagello non esset. Hebr. 12. 6. S. Aug. ser. 46. alias de Temp. 169. c. 5.

„ Attende igitur (inquit S. Aug.) ad Passionem Christi, „ attende ad illum sine ullo peccato, quæ non rapuit, ex„ solventem, attende ad Scripturam dicentem, *Flagellat* „ *autem omnem Filium, quem recipit.* Et para te flagella„ ri, aut certe non quæras recipi. Tu forte exceptus eris? *Si exceptus a passione flagellorum, exceptus a numero filiorum. Itane, inquies, flagellat omnem filium? Prorsus ita flagellat omnem filium, ut & Unicum. Unicus ille de Patris substantia natus, æqualis Patri in forma Dei, Verbum per quem facta sunt omnia, non habebat, unde flagellaretur: ad hoc carne indutus est, ut sine flagello non esset. Qui ergo flagellat Unicum sine peccato, numquid relinquit adoptivum cum peccato?* In adoptionem vocati sumus, ut essemus Unici cohæredes. Exemplum nobis dedit in Passionibus suis. Ipsius igitur patientiam imitemur. (1. Petr. 2. & 4.) *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus... Communicantes Christi passionibus, gaudete, ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est ejus Spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur, ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem, ut Christianus, non erubescat... In hoc enim vocati estis.* (inquit Apostolorum Princeps.) A laboribus, a tentationibus, a persecutionibus, ab adversitatibus immunem esse Christianum nemo sibi persuadeat, qui, *quia Christianus est, aliquid plus passurus est in hoc sæculo* (ut S. Aug. ait.) (Jer. 44.) Sed etsi desint flagella a Deo illata, vel ab hominibus improbis ipso permittente, & per eorum passionem fideles suos exercente, carnem suam voluntariis macerationibus crucifigat Christianus, voluptates contemnat, & fastidiat.

Spiritus Christi Corona.

„ Cogitet quale sertum pro utro„ que sexu subiit Christus Jesus, ex spinis scilicet, ac tri„ bulis, in figuram delictorum, quæ nobis protulit terra „ carnis, abstulit autem virtus crucis, omnem aculeum mor„ tis in Dominici capitis tolerantia obtundens. *Certe præter figuram, contumelia in promptu est, & turpitudo, & dedecoratio, & his implexa sævitia, quæ tunc Domini tempora & fœdaverunt, & lancinaverunt.* Me igitur cum luxuriosis, voluptariis, ac delicatis hominibus dixeris: (Sap. 2. 8.) *Coronemus nos rosis, antequam marcescant; nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra.* Pudeat sub capite spinis confixo membrum fieri delicatum. Christi coronam æmuletis, *Quia & favos post fella gustavit; nec ante Rex gloriæ a cælestibus salutatus est, quam Rex Judæorum proscriptus cruci... Si ob hac caput ei tuum debes, tale si potes ei repende, quale suum pro tuo obtulit: Aut nec floribus coroneris, si spinis non potes.* Verba sunt Tertull. lib. de Corona, cap. ultim.

Denique Christus & in vita, & in passione, morteque sua nos ad dura quæque constanter perferenda, & omnia voluptatum lenocinia fugienda exemplo suo instruxit, ut demonstrat S. Aug. lib. de vera Religione, cap. 16. cujus verba superiori Articulo protulimus, *Christi* nomen explicantes.

§. VIII. *Christi Jesu Caritas, & Gloria in Passione, & Cruce promicans.*

Et per Passionem, Crucemque parta.

Jesus in passione & Cruce, vere Deus apparuit. S. Leo serm. 1. in Pass. Dom.

I. PAssio, Cruxque Christi Salvatoris, immensa est ipsi gloriæ seges. Nam in Passione, & Cruce vere Deus apparuit, cum unico verbo, *Ego sum*, armatam militum cohortem quasi quodam fulmineo ictu stravit, atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces, atque terribiles, retroacti corruerent. *Quid jam poterit Majestas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda?* (inquit sanctus Leo.) Aurem deinde servi a Petro fervore sanctæ caritatis accenso abscissam, restituit, ac sanavit manus Christi. „ Reformavit, quod ipse formaverat; „ nec tarde caro secuta est ejus imperium, cujus erat ip„ sa figmentum. Habent ergo divinam hæc opera virtu„ tem. Sed quod Dominus Majestati suæ potentiam comprimit, & vim in se persecutoris admittit, ex illa est voluntate, qua dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. (Idem ser. 2.) Jam vero conversio repentina Latronis, qui Christi subito fit Confessor, & inter illos acerrimos corporis, animique cruciatus, quos simul & instantia, & difficultas mortis augebat, *Memento*, inquit, *mei, Domine, dum veneris in Regnum tuum*, (Luc. 23. 42.) nonne divinitatis Christi locupletissimum testimonium est? Quæ istam fidem exhortatio persuasit? Quæ doctrina imbuit? Quis Prædicator accendit? Non viderat prius acta miracula; & tamen Dominum confitetur, & Regem, quem videt supplicii sui esse consortem. Inde ergo oriebatur hoc donum, unde accepit fides ipsa responsum. Ait enim ei Jesus: (Luc. 23.) *Hodie mecum eris in Paradiso. Excedit humanam conditionem ista promissio; nec tam de ligno crucis, quam de throno editur potestatis. Ab illa altitudine præmium fidei datur, in qua chirographum humanæ transgressionis aboletur. Quia se a forma servi, Dei forma non dirimit, dum etiam inter ipsa supplicia proprietatem, unitatemque suam servavit, & deitas inviolabilis, & natura passibilis.* In cruce tandem se Deum esse demonstravit, cum magna voce clamans emisit spiritum, carnificis officium præveniens, tempusque mortis accelerans: unde Centurio videns, quia sic clamans expirasset, ait: (Matth. 27.) *Vere hic homo Filius Dei erat:* Et cum naturam totam immutavit. Solis quippe defectio præter naturæ ordinem, & leges curriculis astrorum præfixas, ingensque terræmotus, saxorum diruptio, monumentorum apertio, multorum Sanctorum a morte suscitatio, fidem Resurrectionis Dominicæ præmuniens; scissio veli, quod Templi adito, sive Sanctis Sanctorum erat oppansum, Deum naturæ, Templique, ac Legis Dominum pati, ac mori testabantur. *Exaltatum Jesum ad se traxisse omnia, non solum nostræ substantiæ passione, sed etiam totius Mundi commutatione monstratum est. Pendente enim in patibulo Creatore, universa creatura congemuit, & crucis clavos omnia elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit. Hoc in communionem sui & terram traxit, & cælum, hoc petras rupit, monumenta operuit, inferna reseravit, & densarum horrore tenebrarum radios Solis abscondit. Debebat hoc testimonium suo Mundus Auctori, ut in occasu Conditoris sui vellent universa finiri.* Verba sunt S. Leonis Sermone 6. *De Passione Domini.*

Solis defectio Christo moriente. Matth. 27.

Eclipsis porro, quæ præter naturam contingit Christo moriente, non solum Evangelistæ, sed Scriptores etiam Ethnici meminerunt; nempe *Thallus*, Lib. 3. Historiarum, ut *Africanus* refert, necnon *Phlegon* Hadriani Imperatoris libertus Libro *Olympic. Chronic.* 13. Et *Tertullianus* Christianorum caussam apud Ethnicos agens *Apologetici* cap. 21. miraculi istius testes citat Archivia ipsorum, & publica instrumenta. *Centurio, & qui cum eo erant, custodientes Jesum, viso terræmotu, & his, quæ fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere Filius Dei erat iste.* Denique divinitatis suæ manifestationem Christus Passione sua, & Morte promeruit, Apostolo teste: (Phil. 2.) *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen*, ut scilicet ab omnibus agnoscatur, & colatur ut Deus.

Jesus per passionem & Crucem victor diaboli, & mortis extitit.

II. Per Passionem, & Crucem Christus Jesu victor diaboli, & mortis extitit, quod maximum divinitatis ejus argumentum est. Unde Apostolus ad Hebr. v. scribit: *Eum autem, qui modico quam Angeli minoratus est, videmus Jesum propter Passionem mortis gloria, & honore coronatum: ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim, eum propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Auctorem salutis eorum per Passionem consummare..... Quia ergo pueri communicaverunt carni, & sanguini, & ipse similiter participavit eisdem: Ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, idest, diabolum: Et liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti.* Et ad Coloss. 2. *Delens* (inquit) *quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit, de medio affigens illud cruci, & expolians Principatus, & Potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Diabolus igitur peccati, mortisque Princeps eidem cruci, quod mirum dictu, cum Christo confixus fuit, tam dispari exitu, quam dissimili caussa. Christus enim sanctitatis, & innocentiæ dux triumphum agebat; diabolus impietatis, & superbiæ princeps in triumphum agebatur, & traducebatur. Quamobrem Patres crucem *Lignum triumphale* appellant: & vel ipsum crucis signum dæmonibus formidolosum est.

Signi Crucis usus, & utilitas.

S. Greg. Naz. Orat. 3. narrat, *Julianum* Imperatorem Apostatam, inimicum licet crucis Christi, inter sacra magica consternatum, cum se signo crucis consignasset, dæmones abegisse. Valuit signaculum, victi sunt dæmones, metus depulsi. Narrat S. Epiph. Hæresi 30. ut *Josephus* Comes ex Judæo jam Christianus, cum a Templi extructione per magicas artes a Judæis prohiberetur, per signum crucis digito impressum aquæ, eaque aspersa, præstigias omnes, & maleficia discusserit. Quo miraculo commota turba magnis vocibus exclamavit. *Magnus est Deus, qui Christianos adjuvat.*

Signi crucis usus ex Apostolica traditione.

Hinc mos frontis ad omnem progressum, atque aditum, & exitum, ad vestitum, ad mensas, ad cubilia, ad omnes pene actiones, crucis signaculo muniendæ ab Apostolis originem duxit. Hujus disciplinæ *Traditio prætenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, fides observatrix*, teste Tert. Lib. *De Corona Militis.* Qui & in Apologetico ait: *Qui crucis nos religiosos putat, consectaneus erit noster.* Sed & S. Basilius Lib. *De Spiritu Sancto*, cap. 17. inter ea, quæ Apostolica Traditione ad nos pervenerunt, primo loco signum crucis commemorat, S. Joannes Chrys. Homil. 21. ad Populum Antiochenum, diserte explicat, quid impressa fronti cruce profiteatur Christianus: *Sicut*, inquit, *sine calceamentis, vel vestimentis nemo vestrum in forum descendere elegerit, ita sine verbo hoc numquam in forum prodeat: Abrenuncio tibi, satana, & pompæ tuæ, & cultui tuo, & conjungor tibi, Christe. Ne unquam absque hac voce exeas, hæc erit tibi baculus, hæc armatura, hæc turris inexpugnabilis. Cum hoc verbo & crucem in fronte imprime: Sic enim non tantum homo occurrens, verum nec ipse diabolus te quidquam lædere poterit, cum his te cernens armis ubique apparentem. Et hac teipsum jam hinc duces, ut cum signum ceperis, sis miles paratus, & contra Diabolum trophæum erigens, justitiæ coronam capias.* Constantino Magno Crux olim in Cœlo visa, ex luce conflata, solique superposita, cum hujusmodi inscriptione, *HAC VINCE*, ut refert *Eusebius* Lib. 1. De ejus Vita, Cap. 28. Idem singulis Christianis fides suggerat.

Fidei nostræ compendium quodam in signo Crucis.

Videtur autem totius fidei nostræ compendium in hac una frontem cruce signandi ratione contineri. Signum crucis tribus primis digitis exprimendum esse docet *Innoc. III.* Lib. 2. *De Mysteriis Missæ*, cap. 44. ad significandum Trinitatis Mysterium. Ducitur autem primum a vertice capitis, sive frontis, usque ad umbilicum: ut indicetur, a summo cœlo egressum in viscera Virginis Matris descendisse Dei Filium, atque ex purissimo illius sanguine carnem nostram suscepisse. Deinde a sinistro brachio ad dexterum: ut caussa simul Incarnationis exprimatur. Nam præterea de cœlis in terram descendit, passionemque, & mortem in cruce subiit, ut nos, qui eramus a sinistris inter hœdos collocandi, transferret ad dexteram inter oves suas, ubi vocem illam desideratam audire liceret: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum a constitutione mundi.* (Matt. 25. 34.) Fronti crucis signum imprimitur, quæ verecundiæ sedes est, ne Christi crucem erubescamus, sed in ipsa nos gloriari profiteamur. Pectori imprimis, ut Christum crucifixum in corde nos portare significemus: humeris, & brachiis, ut nos adstrictos esse indicemus ad crucem Christi ferendam, & legem, quam e cruce promulgavit, fideliter observandam: Sicque *Dilectio*, quæ *fortis* est *ut mors*, Christum ipsum crucifixum ponat *Ut signaculum super cor* nostrum, *super brachium* nostrum: (Cant. 8. 6.) super cor, ut nihil præ Christo crucifixo diligamus: super brachium, ut quicquid agimus, propter Christum crucifixum, & in nomine illius agamus. Præclare S. Aug. Enarratione in Psalm. 50. *Multos hodie fratres nostros cogitamus, & plangimus ire in vanitates, & insanias mendaces, negligere quo vocati sunt. Qui si forte in ipso circo aliqua ex caussa expavescant, continuo se signant, & stant illic portantes in fronte, unde abscederent, si hoc in corde portarent.* Et Homilia 21. inter 1. *Omnis, qui ad aliquod malum currit, si forte pedem impegerit, signat os suum, & nescit, quod includit potius dæmonem, quam excludit. Tunc enim bene se signaret, & diabolum de corde suo repelleret, si se ab illo opere nefario cohiberet.* Signum igitur crucis est omnis improbitatis execratio, & sacramentum, quo astringit se Christianus legi Christi, ac legem peccati execratur, si modo cor linguæ, manuique consentiat. *Christi signum in fronte gestamus de quo non erubescimus, si & in corde gestamus. Signum ejus est humilitas ejus. Per stellam eum Magi cognoverunt: noluit stellam esse in fronte fidelium signum suum, sed crucem suam. Unde humiliatus, inde glorificatus;* (inquit S. Aug. Tract. 3. in Joannem.)

Crux Christi altare Sacrificii. Hebr. 10. & 9.

III. Crux Christi *Altare* est *Sacrificii*, in quo Christus summus Sacerdos, idemque victima, seipsum Agnum immaculatum Deo immolavit pro nostra redemptione, & salute, hacque *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.* In hoc Altari *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* De hoc Altari, & Sacrificio cum alii Patres præclare disserunt, tum præsertim S. Leo Serm. 4. De Passione Domini: *Crux Christi*, inquit, *Sacramentum veri, & prænunciati habet Altaris, ubi per hostiam salutarem naturæ humanæ celebraretur oblatio. Ibi sanguis immaculati Agni antiquæ prævaricationis pacta delebat; ibi tota diabolicæ dominationis conterebatur adversitas, & de elatione superbiæ, victrix humilitas triumphabat: Cum tam velox esset fidei effectus, ut de crucifixis cum Christo latronibus, qui in Christum Filium Dei credidit, Paradisum justificatus intraverit.* Et Serm. 8. *Pascha nostrum*, inquit, *immolatus est Christus: Qui se novum, & verum reconciliationis Sacrificium offerens Patri: non in Templo, cujus jam finita erat reverentia: nec intra septa Civitatis ob meritum sui sceleris diruendæ, sed foris, & extra castra crucifixus est, ut veterum victimarum cessante mysterio, nova Hostia novo imponeretur Altari, & Crux Christi non Templi esset Ara, sed Mundi.*

In Cruce Ecclesia cum suo Capite Christo Deo immolatur.

In Cruce universa Fidelium Ecclesia cum suo capite Christo Deo immolabatur, cum Christo non pecudem, sed servitutem; non cruorem, sed pietatem; non adipem, sed caritatem: non nitorem, sed humilitatem, & patientiam invictam, justitiamque omnimodam offerret. Ex cruce scilicet, ac morte Christi pretium omne, ac meritum sacrificio bonorum nostrorum operum accedit. Unde Sanctus Leo ibidem: *Crux tua*, inquit, *omnium fons benedictionum, omnium est caussa gratiarum: per quam credentibus datur virtus de infirmi-*

mitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Christi quidem capitis nostri sacrificium in cruce peractum, & *Consummatum est*, ut ipse exclamavit animim efflaturus: sed totius corporis, singulorumque membrorum passio, eaux, sacrificium peragitur quotidie, & ad finem sæculi adimplebitur. Cum enim Christus una persona sit, caput, & corpus, una est Christi oblatio jugis, & perennis, qua Justus quisque, & in unoquoque Justo Christus crucifigitur, & gloriæ Patris immolatur. *Sanctus Gregorius*, seu alius Auctor antiquus Commentarii in Librum 1. *Regum* sub ejus nomine editi: *Per crucem quidem suam*, inquit, *Christus omnes redemit, sed remansit, ut qui redimi, & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profecto residuum viderat, qui dicebat*, Si compatimur, & corregnabimus, *Quasi dicat: Quod explevit Christus non valet, nisi ei, qui id, quod remansit, adimplet. Hinc Beatus Petrus Apostolus dicit:* Christus *passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Hinc Paulus ait *Adimpleo ea, quæ desunt Passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia.*

Lib. 4. c. 4.

2. Tim. 2.

1. Petr. 2.

Coloss. 1.

IV. Crux Christi, *Tribunal judicantis*. In Passione Domini tres cruces erant: *Una pœna, sed dispar caussa. Ad dexteram unus latro, ad sinistram alter latro, in medio Judex inter ambos, pendens in cruce quasi pronuncians de tribunali* (inquit) *S. August.* Sermone 327. *De cruce quippe insultantem damnavit, credentem liberavit.* Quod in cruce factum est, typus fuit ejus, quod faciendum est, cum Christus judicaturus advenerit. „ Bonus latro ad dexteram, „ malus ad sinistram: in judicio electi a dextris, reproba „ a sinistris. In ipsa igitur patibuli specie monstratum est, „ quæ judicio ipsius omnium hominum facienda est discre„ tio: cum & salvandorum figuram fides credentis latronis „ exprimeret, & damnandorum formam blasphemantis im„ pietas prænotaret: (inquit *S. Leo* Sermone 4. *De Passione Domini.*) Timete insultantes, gaudete credentes: hoc faciet in claritate, quod fecit in humilitate.

Crux Christi tribunal judicantis.

S. Aug. Ser. 285.

V. Crux Christi, *in quo fixa fuerunt membra morientis, cathedra fuit Magistri docentis;* (inquit *S. Aug.*) Docuit autem exemplo magis, quam verbo caritatem, humilitatem, paupertatem, mansuetudinem, patientiam; docuit, quæ sit Christiane vivendi, quæ item Christiane moriendi ratio; docuit justitiam omnem; docuit, quicquid scire debet Christianus, quicquid Apostolis, & Apostolicis Viris prædicandum incumbit. Nam & *Nihil scire* se arbitratur Apostolus, *Nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum*. Et suo aliorumque nomine ait: *Nos autem prædicamus Christum crucifixum .... Verbum crucis perentibus stultitia est: iis autem, qui salvi fiunt: id est, nobis, virtus Dei est.* Docet, ut crucem feramus, ut in cruce cum ipso pendeamus, ut reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis ipsi faciamus. *In hac quidem cruce per totam istam vitam, quæ in mediis tentationibus ducitur, perpetuo debet pendere Christianus. Non enim est in hac vita tempus evellendi clavos; de quibus in Psalmo dicitur,* Confige clavis a timore tuo carnes meas. *Carnes, sunt carnales concupiscentiæ, clavi, sunt præcepta justitiæ: his illas timor Domini configit; qui nos illi acceptabilem hostiam crucifigit ..... Sic semper hic vivo, Christiane: si terreno limo gressus non vis immergere, noli de ista cruce descendere.* Verba sunt *S. Augustini* Sermone 205. alias *De Diversis* 68.

Crux Christi cathedra docentis.

1. Co. 1. & 2.

1. Co. 2. 2.

1. Co. 1. 13. & 18.

Ps. 118. 120.

VI. Crux Christi, *Thalamus Sponsi*, in quo Ecclesiam Sponsam suam formavit, sanguine suo mundavit, sibi in fide, in justitia, & in sempiternum copulavit. Primus Adam, typus secundi: „ Cum dormiret Adam, costa illi detracta „ est, & Eva facta est: sic & Domino, cum dormiret in „ cruce, latus ejus lancea percussum est, & sacramenta pro„ fluxerunt, unde facta est Ecclesia. Ecclesia enim Conjux „ Domini facta est de latere, quemodo Eva facta est de „ latere. Sed quomodo illa non est facta nisi de latere dor„ mientis, sic ista non est facta nisi de latere morientis. „ *Unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo „ exivit sanguis, & aqua.* Vigilanti verbo Evangelista „ ipsus est, ut non diceret, latus ejus percussit, aut vul„ neravit, aut quid aliud; sed aperuit: „ *Ut illic quodammodo vita ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesia manaverunt, sine quibus ad vitam, quæ vera vita est, non intratur. Ille sanguis in remissionem fusus est peccatorum: aqua illa salutare temperat poculum: Hæc & lavacrum præstat, & potum. Hoc prænunciabat, quod Noe in latere Arcæ ostium facere jussus est, qua intrarent animalia, quæ non erant diluvio peritura, quibus præfigurabatur Ecclesia. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormientis, & appellata est vita, materque vivorum. Magnum quippe significabit bonum, ante magnum prævaricationis malum. Hic fœcundus Adam inclinato capite in cruce dormivit, ut inde formaretur ei conjux, quod de latere dormientis effluxit mors, unde mortui reviviscunt. Quid isto sanguine mundius? Quid vulnere isto salubrius?*) Hinc ob caussam signum crucis Christi in omnium Sacramentorum celebratione ab Ecclesia usurpatur. *Quod signum nisi adhibeatur, sive frontibus credentium, sive ipsi aquæ, ex quare generantur, sive oleo, quo Chrismate ungunturr, sive Sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur. Quomodo ergo per id, quod mali faciunt, nihil boni significatur; quando per Crucem Christi, quam fecerunt mali in celebratione sacramentorum ejus bonum nobis omne signatur?* Verba sunt *S. Augustini* Tractatibus 118. & 120. in *Joannem*.

Joan. 19.

S. Aug. Tr. 120. in Jo.

Gen. 6.

Gen. 2.

Signum crucis in omnium Sacramentorum celebratione adhibetur.

VII. Crux Christi Thronus est regnantis. *Dicite in Gentibus, quia Dominus regnavit*. Plane *Dominus regnavit a ligno*, ut canit Ecclesia, quæ verba & in hoc Psalmi 95. Versu prisci Codices nonnulli exhibent, & ea legunt S. Justinus Martyr, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, &c. Quin etiam a Judæis obliterata queritur *Justinus* in Dialogo contra Tryphonem Judæum. Quamquam vero ea verba Hebræi Codices revera non habeant, nec vulgata nostra repræsentet: regnum tamen Christi *a Ligno* agnoscit, & prædicat Ecclesia, legitima, & fidelis Scripturarum divinarum interpres. Regia Christi Jesu dignitas in Passione maxime promicuit, primo cum spinea corona redimitum milites, ut Regem Judæorum salutaverunt: *Detestabili quidem mentis affectu, honoratum tamen Judæi exitum produnt; nam etsi compungentes coronant, illudentes adorant: & si corde non credunt quem perimunt, confitentur: illis defuerunt boni operis affectus, Deo tamen suus non defuit honor: qui salutatur ut Rex, coronatur ut Victor, quasi Deus, & Dominus adoratur;* (inquit *S. Ambrosius* Lib. 10. in *Lucam.*) Rex constitutus est a Patre, super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus: sed occultat ad tempus tremendam potentiam, ut commendet prius imitandam patientiam. „ Sic Regnum, quod de hoc mundo „ non erat, superbum mundum non atrocitate pugnandi, „ sed patienti humilitate vincebat: sic illud granum mul„ tiplicandum seminabatur horribili contumelia, ut mira„ bili pullularet in gloria.

Crux Christi, Thronus Regnantis.

Ps. 95.

S. Aug. Tr. 116. in Jo.

Secundo, Regia ejus dignitas effulsit, cum Crucem suam portavit. Tum enim Isaiæ Vaticinium impletum est: *Et factus est principatus super humerum ejus*: Ibat ergo ad locum, ubi erat crucifigendus, portans Crucem suam Jesus. *Grande spectaculum*, (inquit S. Aug.) *sed si spectet impietas, grande ludibrium; si pietas, grande Mysterium; si spectet impietas, grande ignominia documentum; si pietas, grande fidei munimentum: si spectet impietas, videt Regem pro virga regni lignum sui portare supplicii; si pietas, videt Regem bajulantem lignum ad semetipsum figendum, quod fixurus fuerat etiam in frontibus Regum: in eo spernendus oculis impiorum, in quo erant gloriatura corda Sanctorum.*

Isaiæ 9.

Tr. 117. in Joann.

Tertio, Regia Christi dignitas Crucis Titulo tribus linguis scripto Pilati jussu comprobata est, *Jesus Nazarenus Rex Judæorum*, quam inscriptionem, Judæorum Sacerdotibus frustra clamantibus, mutare noluit: „ Meri o supra Cru„ cem titulus, quia non humani corporis, sed divinæ po„ testatis est Regnum, quod habet Christus. Merito supra „ Crucem titulus; quia licet in Cruce erat Dominus Jesus, „ super Crucem tamen Regis Majestate radiabat: „ Quamvis autem *Rex Judæorum* proclametur, & Gentium tamen Rex est, in ipsoque impletur, quod dictum est a Prophetæ: *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula a me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.*" Rex ergo Judæorum Christus, sed Judæorum circumcisione cordis, „ spiritu, non littera, quorum laus non ex hominibus, „ sed ex Deo est; pertinentium ad Jerusalem liberam ma„ trem nostram æternam in cœlis, Sram spiritalem, an„ cillam, & filios ejus de domo libertatis ejicientem.

S. Ambr. lib. 10. in Luc.

Psal. 2.

S. Aug. Tr. 117. in Jo.

Psal. 6.

Denique Regia Christi dignitas ex eo splendescit, quod Crux exempta pœnis suppliciorum, translata est ad frontes, & coronas Imperatorum. Hinc *S. Aug.* Enar. in Psal. 36. Serm. 2. *Quantacumque, inquit, patiaris, non pervenies ad illas insultationes, ad illa flagella, ad illam ignominiosam vestem, ad illam spineam coronam, ad illam pestremo Crucem non pervenies, quia jam & de pœna generis humani sublata est. Cum enim sub antiquis scelerati crucifigerentur, modo nullus crucifigitur. Honorata est, & finita. Finita est in pœna, manet in gloria. A locis suppliciorum fecit transitum ad frontes Imperatorum. Qui tantam honorem dedit pœnis suis, quid servat fidelibus suis?* Lege & Tr. 36. *in Joannem*.

S. Aug. Tr. 127. in Jo.

§. IX. *Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortuus est; non pro solis prædestinatis.*

CHristum Jesum Dominum nostrum, pro omnibus, & singulis hominibus mortuum esse, dogma fidei est, contra Calvinianism, & Jansenianam Hæresim, Scripturæ Sacræ testimoniis evidentibus, omnium Patrum consensu, & veneranda Traditione, Conciliorumque, & summorum Pontificum Decretis firmatum. Præcipua Scripturæ Sacræ testimonia, quibus Catholica hæc Veritas nititur, ista sunt.

Christum pro omnibus, & singulis hominibus mortuum esse. Fidei veritas est ex Scripturis, & inconcusse probata.

Isaiæ 53. *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Jo. 1. *Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccatum mundi.* Non ait S. Præcursor Christum tollere peccatum aliquorum de mundo, sed *Mundi* indefinite, ut omnium hominum universitatem designet ab ipso redempta: Ad Rom. 5. *Non sicut delictum, ita & donum: Si enim unius delicto mortui sunt: multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Comparat Apostolus peccatum Adami cum dono Christi, ut ostendatur in omnes abundasse donum Christi, in quos Adami peccatum traductum est: porro in omnes Adami posteros ejus peccatum traductum est: igitur pro omnibus, ac singulis mortuus est Christus. Idem confirmat Ep. ad Cor. c. 5. *Caritas enim Christi urget nos: æstimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est Christus: ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Ex quo consequens est, Christum pro omnibus & singulis mortuum esse, qui in Adamo mortui sunt. Hinc *S. Aug.* lib. 6. *contra Juliam.* c. 4. & alibi, ex eo testimonio invicte contra Pelagianos probat, parvulos omnes originali peccato adstrictos esse; quia pro ipsis omnibus, & singulis mortuus est Christus. Item 1. ad *Cor.* 8. ubi loquitur Apostolus de manducatione ciborum idolis immolatorum, quæ offensioni erat infirmis, ait: *Nonne conscientia ejus, cum sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est?* Qui locus geminus est alteri, ad Rom. 14. ubi ait: *Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est.* Absurda autem videretur illa Apostoli admonitio, nisi certum esset perire aliquos ex his, pro quibus Christus mortuus est. Et 1. ad *Tim.* c. 2. ubi præmisit Apostolus orationes pro omnibus hominibus fundendas esse, quia *Hoc bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: statim addit: *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei, & hominum Christus Jesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Eo modo Christus pro omnibus dedit se redemptionem, quo modo debemus orare pro omnibus: Atqui debemus orare non solum pro omni genere hominum, sed pro omnibus, & singulis hominibus, ita ut nullus ab orationibus nostris excludatur: igitur Christus non solum pro omni hominum genere, aut pro solis ex omni hominum ordine prædestinatis, sed pro omnibus, & singulis hominibus mortuus est. Idem confirmat Apost. c. 4. *Speramus*, inquit, *in Deum vivum, qui est Salvator omnium hominum, maxime fidelium.* Non igitur pro solis fidelibus, sed etiam pro infidelibus, & pro omnibus, ac singulis hominibus mortuus est. Et ad *Heb.* c. 2. *Videmus Jesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum: ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Idem colligitur ex Ep. 2. *S. Petri*, c. 2. *Fuerunt vero* (inquit) *& Pseudoprophetæ in populo, sicut & in vobis erunt Magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, & eum, qui emit eos, Dominum negant, superinducentes sibi celerem perditionem.* Pro illis igitur, qui Dominum negant, & in damnationem æternam incurrunt, mortuus est Christus. Aliis Apostolis concinit *S. Jo.* Ep. 1. c. 2. *Sed & si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum Justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Non minores gratias nos Christo quisque debet homo, quam si pro eo solo mortuus esset.

Istud Fidei dogma profiteur Ecclesia in Symbolo Constantinopolitano, his verbis: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis... Crucifixus, & passus; &c.* Non ait: propter nos fideles, vel propter electos, sed *Propter nos homines*, ut significet, Christum ad singulos homines redimendos passum esse. Idem dogma confirmat unanimis SS. Patrum consensus. Ex innumeris ipsorum testimoniis illustriora quædam, & luculentiora describo.

S. Joannes Chrysostomus homil. 26. in Epist. ad Romanos: *Christus*, inquit, *licet non esset lucrifacturus omnes, nihilominus tamen pro omnibus mortuus est, quod suum erat adimplens.* Et in c. 2. Epist. ad Gal. verba ista exponens, *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, ait: *Quid facis, o Paule, dum communis proprie tibi vindicas, quæque pro toto terrarum orbe facta sunt, tibi facis peculiaria? ... Declarat par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum advenisset. Neque enim recusaturus erat, vel ob unum tantam exhibere dispensationem, adeo quemlibet hominum pari caritatis modo diligit, quo diligit orbem universum, itaque victima quidem pro tota oblata est natura, ac sufficiebat omnibus servandis. Cæterum soli illi, qui crediderunt, sunt, quibus usus fuit beneficium. Attamen non abterruit eum a tali œconomia, quod non omnes accederent: sed quemadmodum in Evangelio convivium omnibus quidem paratum erat, verum quoniam qui vocati fuerant, venire noluerunt, non pariter sustulit, quæ fuerant parata, sed alios vocavit: itidem & hic fecit. Nam & ovis, quæ fuerat a nonaginta novem distincta, unica erat, nec hanc tamen contempsit.*

S. Cyrillus Alexandrinus lib. 11. *in Joannem*, de Juda Proditore sic loquitur: *Offendat aliquis non licuisse Proditori perinde, ac aliis Discipulis divina frui gratia, & nos victos fatebimur. Sia autem perinde ac alii divina septus gratia, nutu suo in perditionis barathrum dividit; quomodo non eum servavit Christus, qui benitatis sua opem ei imperiit, & quantum spectat ad rationem auxilii, eum servasset, ni voluntate sua ipse malum sibi ultro accersisset?*

S. Hilarius in Ps. 118. vers. 22. ait, Christum exprobrare humano generi non pœnitenti, neque in viam Evangelicam pergenti, quod in Psalmo continetur, *Quæ utilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem? Exprobrat enim* (inquit) *superbis, & maledictis, cur nihil in sacramento sanguinis sui, atque mortis utilitatis sua esse existimarunt, cum ille nostri caussa & natus, & passus, & mortuus sit.* Et in Ps. 2. ubi explanat illa verba, *Propterea Deus destruette in finem, evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo*; Salutem, ac vitam æternam a Christo omnibus hominibus oblatam fuisse ait, sicut totius humani generis naturam assumpsit: neminem itaque, nisi sua culpa, excideræ salute. *Qui enim non manebit in Christo*, inquit, *regni Christi incola non erit. Non evit autem, non quod sibi non patuerit incolatus, (universis enim patet ut consortes sint corporis Dei, atque Regni; quia Verbum caro factum est & habitavit in nobis, naturam scilicet in se totius humani generis assumens;) sed unusquisque pro merite, & evellendum se de tabernaculo, & eradicandum de terra eventurum prabet, non prohibitus unquam inesse, qui per naturæ assumptionem incolæ sit receptus. Sed eradicatur ob infidelitatis crimen, natura consortio indignus existens.*

Psal. 29. Nemo nisi sua culpa excidit a salute.

Pretium debemus, quo empti sumus.

S. Ambr. lib. *de Joseph Patriarcha* c. 7. *Non quærit Christus argentum, sed fidem... Neque enim pretium quæsivit a nobis, qui nobis Sanguinis sui pretium solvit: quia non auro, & argento, sed pretioso nos redemit sanguine. Ergo id pretium debes, quo emptus es; & si ille non semper exigat, tu tamen debes. Eme igitur tibi Christum, non eo quod pauci habent, sed eo quod omnes habent, Omnes habent per naturam, pauci afferunt per timorem. Suum est, quod ante Christus reposcit. Ipse vitam omnibus dedit, ipse pro omnibus mortem suam obtulit: solve pro Auctore, quod soluturus es lege.*

Ad omnes testamentum suum scripsit Jesus.

Et ser. 14. in Ps. 118. *Mala Eva successio totum hominem devorabat: præclara Christi hæreditas totum hominem liberavit. Non ad unum quidem, non ad paucos; sed ad omnes Testamentum suum scripsit Jesus. Omnes scripti hæredes sumus, non pro portione, sed pro universitate. Testamentum commune est, & jus omnium, hæreditas universorum, & soliditas singulorum.*

Et lib. 2. in Lucam ait: *Plus, Domine, injuriis tuis debeo, quod redemptus sum; quam operibus tuis, quod creatus sum.*

Christi sanguis, ipsius Judæ proditoris pretium.

S. Aug. in Ps. 68. ser. 2. *Judas traditor punitus est, & Christus crucifixus est; sed nos redemit sanguine suo, & punivit illum de pretio suo. Projecit enim pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat; nec agnovit pretium, quo ipse a Domino redemptus erat.*

Et Enarratione in Ps. 95. illum Versum explicans: *Juditabit orbem terrarum in æquitate*, ait: *Non partem, quia non partem emit. Totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit.*

Quanti valeat anima Christi sanguine redempta.

Enarratione in Ps. 102. *Omnis homo, si non ægrotas, alia cogita: Si te ægrotantem languor ipse convincit, prius de salute tua cogita. Salus tua Christus est: Christum ergo cogita.... Redempta est vita tua de corruptione, jam securus es: intus est bona fidei contractus, nemo fallit Redemptorem tuum, nemo circumvenit, nemo premit. Egit hic commercium, jam pretium solvit; sanguinem fudit; sanguinem, inquam, fudit unicus Filius Dei pro nobis: o anima, erige te! tanti valet.*

Quid sperare non licet homini, pro quo Christus mortuus est? Rom. 5.

Enarratione in Ps. 148. *Non est facturus Angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut vero pro minimo habet Deus hominem, propter quem mori voluit Unicum suum? Attendamus ad indicium dilectionis. Promissionis Dei tales arrhas accepimus; tenemus mortem Christi, tenemus Sanguinem Christi. Qui mortuus est? Unicus. Pro quibus mortuus est? Utinam pro bonis, utinam pro justis. Sed quid? Etenim Christus, ait Apostolus*, pro impiis mortuus est. *Qui donavit impiis mortem suam, quid servat justis nisi vitam suam? Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se avertat, non dicat. Non ero. Qui promisit, Deus est: & venit, ut promitteret; apparuit hominibus, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Venit ad regionem peregrinationis nostræ, accipere hic, quod hic abundat, opprobria, flagella, colaphos, sputa in faciem, contumelias, spineam coronam: suspensionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra: ad talia commercia venit. Quid hic dedit, quid accepit? Dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remissionem peccatorum: accepit contumelias, mortem, crucem. Attulit nobis de illa regione bona, & in regione nostra pertulit mala .... Quid tibi promisit Deus, o homo mortalis? Quia victurus es in æternum. Non credis? Crede, crede. Plus est jam, quod fecit, quam, quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Ut vivas cum illo. Incredibilius est, quod mortuus est æternus, quam ut in æternum vivat mortalis. Jam, quod incredibilius est, tenemus. Si propter hominem mortuus est Deus: non est victurus homo*

cum